

Kulttuurishokki – Miten poliisiopiskelijoiden suhtautuminen uusiin ihmisiin muuttuu harjoittelun aikana

Järves Roni & Ruuska Vilma

11/2022

TIIVISTELMÄ

Roni Järves ja Vilma Ruuska: Kulttuurishokki – Miten poliisiopiskelijoiden suhtautuminen uusiin ihmisiin muuttuu harjoittelun aikana

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jari Hyyti, Tiina Väkiparta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Miten suhtautuminen kansalaisiin muuttuu ensimmäisten työviikkojen jälkeen? Vaikuttaako henkilön oma tausta suhtautumiseen? Ovatko muutokset normaaleja, löytyykö niille selitystä esim. psykologiasta? Mitkä ovat ammatinvalinnan hättävähäikutukset uusien ihmisten kohtaamisessa?

Tutkimus näihin kysymyksiin vastaamiseksi toteutettiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin juuri harjoittelun aloittaneille opiskelijoille. Kysely toistettiin heille kolme kertaa harjoittelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana. Tutkimuksessa on käytetty määrällistä tutkimustyyppiä. Kyselylomake sisälsi sekä avoimia, että Likertin asteikolla mitattuja kysymyksiä. Kyselyyn vastanneiden määrän pienuus kuitenkin vähentää tutkimustulosten yleistettävyyttä. Sen takia keskityimme enemmän teoriapohjaan, ja olemmekin tuoneet esiin kattavasti erilaisia selityksiä tutkittavalle ilmiölle. Koko opinnäytetyömme perusteella voidaan todeta, että ihmisen omilla kokemuksilla ja ominaisuuksilla on suuri merkitys siihen, millaisia reaktioita hän kokee aloitettuaan uudessa työssä. Kyselytutkimuksemme antoi viitteitä siitä, että poliisin työn aloittamisen jälkeen koetaan varautuneisuutta uusia ihmisiä tavattaessa.

Kyselytutkimuksen tuloksia on avattu sekä numeerisesti että sanallisesti. Teoriaosuuteen etsimme kirjallisuudesta ja internetistä samankaltaisia ilmiöitä sekä tietoa niistä. Pohdintaosuudessa avaamme tutkimuskysymyksiä omakohtaisemmin ja arvioimme kyselytutkimuksen luotettavuutta.

Sivumäärä: 34

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2022

Avainsanat: Työharjoittelu, maailmankuva, poliisi, kyselytutkimus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 TIETOPERUSTA	5
2.1 KULTTUURISHOKKI JA SOPEUTUMINEN	5
2.2 MAAILMANKUVA JA SISÄISET MALLIT	5
2.2.1 Vahvistusharha	7
2.2.2 Tunteet oppimisessa	7
2.2.3 Reunatuntemukset	8
2.2.4 Havaintokehä	8
2.3 SOSIAALINEN IDENTITEETTI	9
2.4 TYÖROOLI	10
3 MENETELMÄ	13
3.1 KVANTITATIIVINEN TUTKIMUS	13
4 TOTEUTTAMINEN	15
5 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	17
5.1 ENNEN HARJOITTELUA	17
5.2 KUUKAUSI HARJOITTELUN ALKAMISEN JÄLKEEN	18
5.3 KOLME KUUKAUTTA HARJOITTELUN ALKAMISEN JÄLKEEN	19
5.4 LÄHTÖKOHTIEN VERTAILU KYSELYTUTKIMUKSEN TULOSSA	21
6 POHDINTA	23
6.1 TUTKIMUKSEN KEHITYSKOhteita	23
6.1.1 Otannan pieni koko	23
6.1.2 Kyselylomakkeen ongelmakohtia	23
6.2 SOSIAALINEN KUPLA JA TYÖROOLI	24
6.3 VASTAUKSIA TUTKIMUSKYSYMYKSIIN	25
6.3.1 Miten suhtautuminen kansalaisiin muuttuu ensimmäisten työviikkojen jälkeen?	26
6.3.2 Vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen?	26
6.3.3 Ovatko muutokset normaaleja ja löytyykö niille selitystä psykologiasta?	27
6.3.4 Mitkä ovat ammatinvalinnan hättävaiikutukset uusien ihmisten kohtaamisessa?	28
6.4 KEHITYSEHDOTUKSIA	29
7 LOPUKSI	30
LÄHTEET	31
LIITE 1	33

1 JOHDANTO

Aiheena opinnäytetyössämme on poliisityön vaikutukset uusiin ihmisiin suhtautumiseen. Kuinka poliisin ammatti vaikuttaa siihen, mitä ajattelemme kohtaamistamme uusista tuntemattomista kansalaisista? Mitä ennakoasenteita rakennamme työhön orientoiduttuamme ja asiakkaita tavattuamme? Tarkoituksena opinnäytetyössä on selvittää sitä, mikä ajatuksissa ja tuntemuksissa muuttuu ensimmäisten työviikkojen aikana, tai muuttuuko mikään.

Aiheemme valintaan vaikutti suuresti tutkimusryhmän kokemukset ja ajatukset työharjoittelun alkamisen jälkeen: harjoittelun alettua yllätti se, ettei juuri osannut nähdä enää hyvyttä ihmisissä. Ympäristössä nähtiin vain rikollisia tai oman etunsa tavoittelijoita kaupungilla, naapurustossa ja parkkihalleissa. Päivittäin työssä tavattiin rikoksesta epäiltyjä joko kasvotusten tai puhelimesta. Heitä yritettiin tavoittaa esimerkiksi kuulustelua varten. Työharjoittelun arjessa kuulusteltiin esimerkiksi asianomistajaa liikenneturvallisuuden vaarantamiseen ja vammantuottamukseen, sillä joku oli huumeita käytettyään päättänyt lähteä kaupungille ja kolaroinut vastaantulijoiden kaistalla asianomistajaan. Töissä keskustelujen aiheet usein rajoittuvat kiinnijääneisiin väkivalta- ja taparikollisiin.

Ajatuksia hyväntahtoisuuden harvinaisuudesta ei vähentänyt se, että oman asuinalueen pihapiirissä ammuskeltiin starttipistoolilla jonkun aikaa harjoittelun alkamisen jälkeen. Naapurin asunnosta oli ilmeisesti myös löydetty luvaton haulikko ja huumeita. Jotta nuoren harjoittelijan ajatukset saa varmasti myllertämään, yhtenä aamuna kotiparkkihallin ovi oli veressä puukotuksen uhrin juostua omaan asuntoonsa turvaan. Kun tällaisia edellä mainitun kaltaisia asioita kohtaa vapaa-ajallaan, mutta tutkii myös työssään päivittäin, ymmärtää sen, ettei niitä pysty estämään. Vaikka kuinka ahkerasti kuulustelisi ja antaisi sakkoja, ja laittaisi pöytäkirjaa eteenpäin, ei välttämättä estä seuraavaa henkilöä kohtaamasta samoja rikollisia samojen tekojen parissa. Poliisin työtä tekemällä oppii ymmärtämään sen, ettei taparikollisia kiinnosta, jäävätkö he kiinni poliisille, saavatko he sakkoja tai kutsutaanko heidät oikeuteen kuultaviksi.

Opinnäytetyömme käsittelee poliisityön vaikutuksia muihin ihmisiin suhtautumiseen. Muilla ihmisillä tarkoitamme henkilökohtaisesti tuntemattomia ihmisiä ja heidän tapaamistaan ensimmäisen kerran. Esimerkkinä siitä voitaisiin pitää sitä, kuinka paljon kiinnittää huomiota kaduilla tapaamiinsa ihmisiin ja mitä heistä ajattelee, jos ajattelee ollenkaan. Tässä tutkimuksessa sanalla **siviili** tai **siviilihenkilö** tarkoitamme poliisin organisaation ulkopuolisia ihmisiä, jotka eivät ole tehneet poliisin päivitystyötä. Opinnäytetyöllämme pyrimme saamaan ohjenuoraa esimerkiksi siihen, millaisiin muutoksiin omassa suhtautumisessa ja asenteessa tulee varautua, kun aloittaa työn poliisilaitoksella. Yritämme myös selvittää, vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen ja sen muutoksiin.

Poliisin työ tulee näkymään Poliisiammattikorkeakoulun pääsykoemateriaalinkin mukaan vahvasti myös vapaa-ajalla (Kannisto 2017). Sen takia sitä tulisi avata enemmän ennen harjoittelua. Mitä oikeasti tapahtuu omille ajatuksille ihmisistä, kun päivittäin kävelee poliisilaitoksen ovista sisään ja

työvuoron loputtua ulos? Poliisilaitoksella tapaa asiakkaina huijareita, pahoinpitelijöitä, huumeidenkäyttäjien käyttäjiä ja kaikkien näiden uhreja. Johtaako tämä siihen, että vapaapäivinäkin katselee, mitä ihmisillä on käsissään heidän kävellessä reippaasti kohti? Saattaa tuntua siltä, että huumeidenkäyttäjät tulevat vastaan joka nurkalla, puukotuksia tapahtuu kaikkialla ja ihmiset, keitä näkee, ovat pelkkiä rikollisia. Ihmisten hyvyyteen uskominen muuttuu hataralle pohjalle.

Vasta-argumentiksi kokemukselle pahasta maailmasta täytyy ottaa huomioon työn ominaispiirteet. Tapaamme työssämme vain pienen prosentin ihmisiä. Valitettavasti nämä ihmiset edustavat yhteiskunnan nurjaa puolta sekä heidän uhrejaan. Toistuvat negatiiviset ajatukset voivat luoda työntekijälle maailmankuvan, mikä ei juuri vastaa todellisuutta. Loppujen lopuksi esipuheessa mainittujen asuinalueen ja parkkihallin tapahtumissakin oli kyse vain yhden asukkaan aiheuttamasta häiriöstä, rikollisesta toiminnasta, sekä joutumisesta puukotuksen uhriksi. Työssä kohdatut tapahtumat kuvastavat hyvin pienen prosentin ajautumista ongelmiin ja ongelmien kasautumista; huumeet, aseet ja rikollisuus vievät kohti uusia tekoja, jotka ovat rikoslaisissa säädetty rangaistaviksi. Poliisin työssä on tärkeää ylläpitää henkilökohtaisesti mahdollisimman realistista maailmankuvaa, jotta pystyy toimimaan puolueettomasti ja laissakin mainittujen oikeusperiaatteiden vaatimalla tavalla ihmisiä kohdatessa. Maailmankuvan vääristymisen tiedostaminen on ehkäpä tärkein keino realistisen maailmankuvan ylläpitämiseksi ja kyynistymisen välttämiseksi.

Tutkimuksemme aihe voisi palvella osana suurempaa tarkoitusta. On yleisesti tiedossa, että poliisin ammatti johtaa usein kyynistymiseen. Yksi tehokas tapa taistella tätä kyynistymistä vastaan on yleinen tietoisuus ilmiöistä, jotka vaikuttavat poliiseihin. Tämän opinnäytetyön perimmäisenä tarkoituksenakin onkin tuoda esiin ilmiötä, jotka vaikuttavat hypoteesimme mukaan jokaiseen poliisiin enemmän tai vähemmän ja jo harjoittelusta asti. Opinnäytetyössä kuvatut ilmiöt ja teoriat toimivat apuna yksittäiselle poliisille, jotta ilmiöt voidaan tunnistaa ja tiedostaa. Näiden kautta voidaan ehkäistä ilmiön aiheuttamaa kyynistymistä.

Tarkoituksenamme oli selvittää poliisityön vaikutusta vapaa-aikaan ainakin seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

1. Miten suhtautuminen kansalaisiin muuttuu ensimmäisten työviikkojen jälkeen?
2. Vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen?
3. Ovatko muutokset normaaleja, löytyykö niille selitystä esim. psykologiasta?
4. Mitä ovat ammatinvalinnan haittavaikutukset uusien ihmisten kohtaamisessa?

Rajaamme pois suhtautumisen tunnettuihin asiakasryhmiin, kuten esimerkiksi huumeidenkäyttäjien, petosten ja näpistysten tekijöihin sekä jengiläisiin. Näistä aiheista on jo tehty opinnäytetöitä, ja tunnettuihin asiakkaisiin suhtautuminen ei anna lisäarvoa opinnäytetyön tarkoitukselle. Työn tarkoituksena on tuoda esille poliisityön alkamisen jälkeen kohdattavat henkilökohtaiset haasteet ja niille faktaperustaa.

Työstämme rajautuu myös pois iän vaikutus tuloksiin, jottei työstä tule liian laaja. Alun perin tutkimuksen tarkoituksena oli rajata pois henkilöt, joiden tausta oli poliisia tukevilta aloilta, kuten esimerkiksi vartijat ja sotilaat. Koska tutkimuksen osallistujamäärä kutistui sen edetessä, päätimme kuitenkin sisällyttää myös nämä henkilöt koottavaan aineistoon. Koimme, että tutkimustulokset olisivat voineet osoittaa suurempaa muutosta, mikäli olisimme voineet rajata nämä poliisin työtä tukevat ammatit pois, sillä heillä on ollut aikaisemmin ainakin jonkinlainen kosketus poliisin kaltaiseen arkeen. Emme ota sen suuremmin kantaa mahdollisesti havaitsemamme ilmiön haitallisten ominaisuuksien ratkaisuihin työn laajuuden rajoittamiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena on lähinnä tuoda esiin poliisityön aloittamisen vaikutuksia ja harjoittelussa mahdollisesti kohdattavia haasteita.

Työmme rajautuu vielä lisäksi niin sanotusti arkipäiväisyyteen, eli emme ota huomioon poliisin työssä tapahtuvia traumaattisia kokemuksia tai purkukeskustelua vaativia tehtäviä. Opinnäytetyömme koskee vain jokapäiväistä kenttäpoliisin tai lyhytkestoisen tutkinnan työtä tekeviä konstaapeleja. Työnkuva ei silloin pääse vääristämään tutkimuskysymysten tavoitetta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli alkuperäisesti yleistä tavoitteleva määrällinen kyselytutkimus. Kyselytutkimuksen kompastuskivien takia opinnäytetyö muotoutui enemmänkin kirjallisuuskatsaukseksi ja pohdinnaksi, joita tukemaan otettiin käyttöön tuottamamme kyselytutkimus. Tutkimustulosten avulla havaitsemaamme ilmiötä on helpompi jäsenellä ja tämä opinnäytetyö voi toivottavasti toimia innostajana ilmiön perusteellisemmalle tutkimukselle.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Kulttuurishokki ja sopeutuminen

Poliisityön aloittaminen on eräänlainen kulttuurishokki uusien toimintatapojen, ihmisten ja toimintaympäristön johdosta. Kulttuurishokki voi muodostua silloin, kun ihminen yrittää sopeutua vieraaseen kulttuuriin (Seppälä 2021). Kulttuurishokin termin kehitti vuonna 1960 Kalervo Oberg, joka myös kuvaili kulttuurishokin vaiheissa esiintyvät piirteet. Ensimmäisenä vieraaseen kulttuuriin astuessa koetaan euforinen tunne vieraan kulttuurin jännittäväydestä ja ihannoinnista. Sen jälkeen seuraa shokkivaihe, kun todellisuus tuleekin ilmi. Tällöin yksilön olo tuntuu ulkopuoliselta ja hän kaipaa tuttua, aikaisemman kulttuurinsa tuomaa turvaa. Shokkivaiheen jälkeen kuitenkin yksilö alkaa hyväksymään uuden kulttuurin ominaisuuksia ja toimii niiden mukaan. Lopulta yksilö on täysin sopeutunut uuteen kulttuuriin. (Seppälä 2021).

Kulttuurishokkia ja sopeutumista uuteen ympäristöön voidaan pitää eräänlaisena elämän kriisinä. Elämänmuutos aiheuttaa yksilössä reaktion, joka on verrattavissa esimerkiksi jonkin sairauden diagnoosin saamiseen. Suomen Mielenterveys Ry:n nettisivuilla kerrotaan kriisin vaiheista, joita muutoksen mukana on havaittu ilmenevän:

1. Shokkivaihe: Hämmennyttään uudesta tilanteesta ja koetaan, että omaa elämäänsä ei hallitse.
2. Reaktiovaihe: Käsitelmien muodostaminen uudesta tilanteesta, halu jäsentää puheella.
3. Käsitelmävaihe: Kokonaiskäsitelmä on luotu ja hyväksytty uusi tilanne.
4. Uudelleen suuntautumisen vaihe: Uusi tilanne on muuttunut osaksi elämää, eikä ole mielessä jatkuvasti.

Harjoittelijat aloittavat poliisityön täysin uudessa ympäristössä. Koululta saadut opit ovat antaneet suuntaa tulevien työpäivien aikana tapahtuvista asioista, mutta todellisuus on erilaista verrattuna koulumaailmaan. Harjoittelijat tapaavat kymmenkunta uutta työtoveria, joita he eivät luonnollisestikaan tunne. He joutuvat työskentelemään täysin uudessa rakennuksessa, jossa eivät ole käyneet aiemmin. Harjoittelijoiden tulee vielä lisäksi hoitaa työtehtäviä, joita he eivät ole koskaan oikeiden asiakkaiden kanssa tehneet. He myös joutuvat muuttamaan näkökulmaansa, josta maailmaa katsovat. Kaikki nämä ovat uuden kulttuurin piirteitä. Poliisiala on oma kulttuurinsa, ja se poikkeaa huomattavasti muista kulttuureista, ja siksi siihen sopeutuminen voi olla eräänlainen shokki harjoittelijoille.

2.2 Maailmankuva ja sisäiset mallit

Professori Kari Enqvist toteaa maailmankuvan olevan todellisuutta koskevien uskomusten joukko (2010). Ylen tekemässä haastattelussa (2005) Helsingin yliopiston silloinen rehtori ja filosofian pro-

fessori Ilkka Niiniluoto määrittelee maailmankuvan olevan yksilön oma käsitys ympäröivästä maailmasta, ja siitä, millainen se on. Käsitykseen kuuluu yksilön kokemus myös ympäröivän todellisuutensa historiasta. Jokaisella on siis oma subjektiivinen käsityksensä maailmasta ja siinä olevista ihmisistä, ja siihen vaikuttaa kokemukset ja esimerkiksi tiedonvälitys. Eri taustoista kotoisin olevat ihmiset näkevät toiset yksilöt ja ympäristöt eri tavoin, sillä heidän kokemuksensa aikaisemmista kohtaamisista ovat erilaisia.

Ihminen rakentaa itselleen sisäisiä malleja, joiden avulla hän jäsentää ympäröivää maailmaansa. Jotta selviäisi jokapäiväisessä elämässään jatkuvasti muuttuvassa ympäristössään, on kehitettävä koko ajan uusia ja toimivampia sisäisiä malleja (Lonka 2020). Ne auttavat ihmistä ennakoimaan toimintaansa, jotta hänen ei tarvitsisi vain reagoida ympäristönsä ilmiöihin, vaan pystyisi suunnittelemaan toimintaansa. Ahokas, Ferchen, Hankonen, Lautso ja Pyysiäinen (2008) tuovat sosiaalipsykologian oppikirjassaan esiin, että ihminen pyrkii säästämään kognitiivista energiaa, jota kuluu nimenomaan uusien sisäisten mallien muodostamiseen. Ihminen pyrkiikin aina tukeutumaan jo olemassa oleviin sisäisiin malleihinsa, jotta uusi asia saadaan mielessä ymmärrettäväksi. Siten kohtaamamme sosiaaliset tapahtumat saadaan tulkittua nopeammin ja tehokkaammin.

Lonka (2020) kirjoittaa, että sisäiset mallit ohjaavat myös tarkkavaisuutta, mikä tarkoittaa huomion kiinnittämisen kohteen valitsemista ja sen kautta asioita, jotka ihminen painaa mieleen. Jokapäiväisistä tapahtumista kehittyvät sisäisiä malleja, joiden Lonka kertoo muodostavan yleistyksiä koetuista tapahtumista. Ahokas ym. (2008) toteavat, että sisäisten mallien käyttö on automatisoitunutta, jonka vuoksi ihmisen tekemät päätelmät saattavat vääristyä. He käyttävät kirjassaan termiä varmuusvääristymä, joka tarkoittaa omien päätelmien oikeellisuuden yliarviointia. Tällöin ihminen katselee maailmaa omien silmälasiansa läpi, eikä tunnista havaintojen olevan vääristymiä tai omia tulkintoja.

Sisäisiä malleja on erilaisia ja ne kaikki ovat omia luomuksiamme, joissa korostuvat elämän kannalta olennaiset ja tärkeät asiat (Lonka 2020). Mallit voivat olla tiedollisia, taidollisia, tapahtumaan, sekä suunnistamiseen liittyviä. Lisäksi on havaitsemiseen liittyviä pohjustusmekanismeja, joilla voidaan ohjata ihminen muistamaan jotain tai kiinnittämään tarkkaavaisuutensa johonkin. Lonka käyttää kirjassaan esimerkkinä häättilaisuutta: jos häävieraalle aktivoidaan jokin tietty sisäinen malli, esim. avioero, juuri ennen häitä, ihminen kiinnittää huomionsa vihkitilaisuudessa avioeroa indikoiviin asioihin. Nämä asiat jäävät hänelle helpommin mieleen, ja vieraalle voi jäädä vaikkapa käsitys, että morsian olisi ollut epävarman oloinen.

Poliisilla sisäinen malli on rakentunut työtehtävien hoitamista varten. Harjoittelun aikana opitaan, miten ihmiset pitää kohdata ja työssä nähdään usein, mitä asiakkailla on mielessä. Jokaista tehtävää kuuluu lähestyä oikealla ajattelutavalla, joten sisäisen mallin rakentuminen on erityisen vahvaa harjoittelun aikana. Vaikka Lonka (2020) ei ole kirjoittanut poliisin työstä, voidaan hänen ajatuksiaan silti

soveltaa poliisiopiskelijoihin. Hän nostaa kirjassaan esiin asiaan liittyvän valikoivan tarkkaavaisuuden, joka tarkoittaa, että tarkkaavaisuutemme kohdistuu niihin asioihin, jotka ovat mielessämme voimakkaimmin aktivoituneita. Lonka mainitsee, että saatamme jopa sivuuttaa asioita, joita emme ”osaa” nähdä. Poliisin työpäivän jälkeen juuri harjoiteltu sisäinen malli on vahvasti aktiivinen, jolloin saatetaan myös vapaa-ajalla jäsentää maailmaa poliisin sisäisen mallin kautta. Silloin normaalien, rehellisten ja lainkuuliaisten kansalaisten havainnointi jää sivuosaan ja vapaalla oleva konstaapeli havaitsee ympärillään vain potentiaalisia rikollisia.

2.2.1 Vahvistusharha

Sofia Wikström (2022) siteeraa kandidaatintutkielmassaan R. S. Nickersonia vuodelta 1998 todessaan vahvistusharhan tarkoittavan ”todisteiden etsimistä tai tulkintaa tavoilla, jotka ovat puoleellisia olemassa oleviin uskomuksiin, odotuksiin tai hypoteeseihin pohjautuen”. Ihmisillä on siis taipumus vastaanottaa tietoa, joka tukee heidän omia ajatuksiaan, minkä takia ihmiset voivat uskoa virheellistä tai huonolaatuista tietoa. Vahvistusharha ilmiönä on yleistynyt, sillä verkon kautta on helposti saatavilla omia ajatuksia tukevaa tietoa silläkin riskillä, että se ei välttämättä ole faktatietoa (Wikström 2022). Wikströmin mukaan ennakkoasenteet vaikuttavat vahvasti henkilön vahvistusharhoihin. Henkilöt, joilla on negatiivisia ennakkoasenteita kyseessä olevan asian suhteen, usein myös lukevat, valitsevat ja muistavat huomattavasti enemmän ennakkoasennettaan tukevia tapahtumia kuin positiivisiin ennakkoasenteisiin nojautuvat ihmiset (Wikström 2022). Johanna Vehkoo (2019) kertoo yle.fi sivulla julkaistussa artikkelissaan, että vahvistusharhan haittapuolena on myös se, että ihminen herkästi hylkii tietoa, mikä on hänen maailmankuvaansa vastaan.

Suomessa alle kolme prosenttia väestöstä tekee puolet kaikista rikoksista (Ewvaraye 2015). Tämä saattaa aiheuttaa poliisitöitä tekeville maailmankuvan muuttumista, kun töitä tehdään kyseessä olevan pienen väestömäärän kanssa. Työn yksilotteisuus saattaa johtaa viimekädessä vahvistusharhan muodostumiseen, kun konstaapeli vapaallaankin etsii todisteita rikoksista, joita välttämättä ei tämän ympäristössä edes ole. Hän näin vahvistaa mahdollista negatiivista kuvaa maailmasta vapaa-ajallaankin, joka voi johtaa osaltaan kyynistymiseen. Kyynistymistä saattaa edistää myös se, että vahvistusharhan myötä konstaapeli voi myös hylkiä tietoa, joka sotii hänen vinoutunutta maailmankuvaansa vastaan.

2.2.2 Tunteet oppimisessa

Työharjoittelujakso on työn oppimista, ja Longan (2020) mukaan kaikkeen oppimiseen liittyy tunteita. Voimakkaimmat oppimiseen liittyvät tunteet Longan mukaan esiintyvät silloin, kun ihminen on työtilanteensa, elämäntilanteensa tai ihmissuhteidensa takia ”selkä seinää” vasten. Tällöin hänen täytyy muuttaa radikaalisti omia sisäisiä mallejaan paremmin todellisuutta vastaaviksi. Lonka korostaa, että mitä uudempi ja tuoreempi oivallus, sitä suurempia tunteita se voi herättää. Harjoittelun alettua opiskelijoilla ei ole kokemusta poliisin työstä, joten sisäisiä malleja työtehtävien suorittamiseen löytyy

harvalta. Joillakin voi aikaisempien työkokemustensa pohjalta olla joitain malleja, joita he voivat soveltaa uuteen työhön, ja siten eivät välttämättä koe olevansa ”selkä seinää” vasten. Tällöin oppimiseen liittyy myös vähemmän radikaaleja muutoksia ja suuria tunnereaktioita. Ihminen pyrkii mahdollisimman taloudelliseen älylliseen toimintaan, jolloin perusolettamuksiaan ei muuteta, ellei ole painavia perusteita siihen. Esimerkkinä taloudellisuudesta voi olla uuden toimintamallin torjuminen lausahduksella ”näin on aina ennenkin tehty”, eikä siten tee muutosta toimintaansa.

2.2.3 Reunatuntemukset

Lonka haastatteli Oivaltava oppiminen -kirjaansa (2020) varten Helsingin yliopiston kasvatuspsykologian lehtori Kaisu Mälkkiä, joka on kehittänyt väitöskirjatyössään käsitteen *reunatuntemus*. Mälkin mukaan reunatuntemukset ovat epämukavia tuntemuksia, jotka heräävät silloin, kun oletuksemme tai kokemuksemme ympäröivästä maailmasta kyseenalaistuu. Uuden asian soveltumattomuus aikaisempiin kokemuksiin pakottaa muuttamaan sisäisiä mallejamme, jotta ymmärtäisimme ympäristöämme ja voisimme pysyä mukavuusalueella. Reunatuntemukset suuntaavat huomiotamme, ajatteluumme ja tulkintaamme tutuille urille. Mälkki kertoo haastattelussa esimerkiksi automaattisen turvaan hakeutumisen ja vaaran välttämisen liikenteessä.

Harjoittelujaksolla poliisiopiskelijan mahdollinen maailmankuvan ja sisäisten mallien järkkäminen saattaa aiheuttaa epämiellyttäviä tunteita, kuten ahdistusta ja hämmennystä. Tällöin ajatuksia on miellyttävämpää siirtää tuttuihin asioihin, kuten vaikkapa ystäviin, kotiin tai harrastuksiin. Väenpaljouden välttely sen ahdistavuuden takia on yksi esimerkki siitä, että pyrkii tuttuun ja turvalliseen sisäiseen malliin: Jos ei näe ihmisiä, ei lisää omaa kognitiivista kuormitustaan analysoimalla heitä, saati myöskään havaitse heidän mahdollisia laittomia toimiaan. Kotona nähtävä, ympäröivä maailma pysyy samana, eikä sisäisiä malleja siellä tarvitse muokata.

Longan (2020) haastattelema Mälkki havainnollistaa, että reflektiolla pyritään tiedostamaan ja arvioimaan omia oletuksia, jotka suuntaavat ajattelua, tunteita ja toimintaa. Omien reunatuntemusten kanssa toimeen tuleminen ja niiden hyväksyminen rennolla asenteella on hyödyllistä oppimisprosessissa. Kun emme suhtaudu itseemme ja ajatteluamme liian vakavasti, myös sisäisten mallien rakentamisesta ja vaihtamisesta saa kaiken hyödyn irti.

2.2.4 Havaintokehä

Vuonna 1976 Ulrich Neisser kehitti mallin ihmisen havaintokehästä (Harju 2012). Mallin mukaan ihmisen sisäiset mallit eli skeemat ohjaavat tarkkaavaisuuden tietoisesti asioihin, jotka ovat ihmiselle tärkeitä. Harju kirjoittaa matkailualan opinnäytetyössään, että harjoittelijat tai uudet työntekijät ovat motivoituneita aloittamaan työpaikassaan, joten he ohjaavat tarkkaavaisuuttaan uusien asioiden oppimiseen. Harju toteaa harjoittelijan aikaisempien kokemusten luovan pohjaa oppimiselle,

jonka kautta hän alkaa tarkastelemaan ympäristöään ja muokkaamaan toimintaansa sen mukaisesti. Kuten Harjun mukaan matkailualalla, myös poliisiopiskelijoilla on käsitys työtehtävistään ennen harjoittelun alkua. Jo rakentunut sisäinen malli, kun se Longan (2020) mukaan on aktiivinen, ohjaa siten harjoittelijan havainnointia sekä valikoivan tarkkaavaisuutensa kohteita kokemusten ja kiinnostavien asioiden mukaan. Uutta tietoa täynnä olevan työpäivän jälkeen myös poliisiopiskelijalla tarkkaavaisuuden kohdentaminen työkeskeisiin asioihin vapaa-ajallaankin on luonnollista.

Kuvio 1. Harjun (2012) käyttämä Ulrich Neisserin havaintokehä. Alkuperäinen lähde Rongas, A. 2009.

2.3 Sosiaalinen identiteetti

Helsingin yliopiston tarjoamalla blogialustalla on julkaistu teologian ja erityisesti eksegetiikan tutkimuksissa tutkittua ryhmien vaikutusta ihmisen kokemaan identiteettiin. Sosiaalisen identiteetin teorian lähtökohdat kehittivät 1970-luvulla sosiaalipsykologi Henri Tajfel ja hänen oppilaansa John C. Turner. Teorioita on sittemmin tullut kaksi, sosiaalisten ryhmien välisiin suhteisiin, sekä yksilön ryhmäjäsenyyksiin liittyvät teoriat. (Nikki, luettu 28.10.2022). Teorioiden mukaan yksilöllä on monta eri sosiaalista identifikaatiota; yksilö voi luonnehtia itseään sanomalla esimerkiksi "olen äiti", "olen urheilija" ja "olen poliisi". Vallitsevan identifikaation määrää se tilanne, jossa yksilö on. Esimerkiksi urheilukilpailuissa poliisin ammatissa työskentelevä kokee olevansa urheilija, ja lastensa kanssa ostoksilla oleva urheilija identifioi itsensä äidiksi tai isäksi. Tilanteissa, jossa yksilö on selkeästi ryhmässä, hän jakaa ryhmän ominaisuuksia ja piirteitä, joita muissakin ryhmäläisissä on. (Nikki, luettu 28.10.2022).

Havaintopsykologian mukaan ihminen ryhmittelee todellisuutta helpommin hahmotettavaan muotoon luokittelemalla näkemäänsä. Nikki kirjoittaa artikkelissaan (luettu 28.10.2022), että luokittelua tapahtuu sosiaalisessa todellisuudessa, ryhmien välillä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ryhmien välisiä eroja korostetaan ja oman ryhmän sisäisiä eroja minimoidaan (Nikki, luettu 28.10.2022). Poliisi-identiteetti on identiteettien maailmassa vahva, sillä ammatin ominaispiirteet

tekevät siitä ainutlaatuisen. Erikoisuutensa takia poliisi-identiteetin sekoittuminen muihin identiteetteihin on haastavaa. Poliisi tapaa työssään monen eri identiteetin omaavia yksilöitä ja ryhmiä. Työ kuitenkin edellyttää poliisin voivan olla sitoutumaton ja neutraali, ja toimimaan yhteiskunnallisen tehtävänsä mukaisesti. Tällöin ainut ryhmä, johon poliisi voi tukeutua, on nimenomaan saman identiteetin omaavat yksilöt.

Ihmisen perustavanlaatuinen tarve myönteiseen identiteettiin ja hyvään itsetuntoon saadaan vertailemalla itseä muihin. Vertailu voi tapahtua yksilötasolla tai ryhmätasolla, jolloin ryhmän arvo heijastuu yksilöön sosiaalisen identiteetin avulla. Tästä voi johtua, että omaa ryhmää ja sen arvoja korostetaan ulkoisten ryhmien negatiivisella korostamisella. (Nikki, luettu 28.10.2022). Vaikka poliisi ei ryhmänä kilpailekaan toisten ryhmien kanssa, voi oma poliisin identiteetti korostua tilanteissa, joissa poliisina oleminen nostaa yksilön toisten ”yläpuolelle”.

Poliisikulttuurista väitöskirjan tehneen Ilkka Levä (2008) toteaa poliisikulttuurin olevan osa yksilön selviytymisstrategiaa. Levä kertoo tutkimuksensa aikana esiin tulleen ilmiön, jonka mukaan poliisit ovat selviytymisstrategianaan synnyttäneet voimakkaan ryhmäsamastumisen kautta aivan erityistä yhteisöllisyysajatusta, jossa samoin ajattelevat yksilöt luovat yksilöiden yhteisön. Poliisin työssään kokemat vaikeat asiat on helpompi käsitellä osana yhteisöä, kun yhteisön muut jäsenet jakavat osaavat samaistua samoihin tunteisiin.

Karri Lahtinen on kirjoittanut Maanpuolustuskorkeakoulun pro gradu -tutkielman kadettien ja poliisioiskelijoiden käsityksistä ammatti-identiteetistään (2015). Lahtisen esiin nostamassa, Honkosen ja Raivolan vuonna 1991 tehdyssä tutkimuksessa tuli ilmi, että valtaosa poliisikokelaista oli omaksunut itselleen voimakkaan ammatti-identiteetin ja jättänyt aiemmat minuudet taka-alalle. Osa poliisikokelaista kuitenkin torjui poliisi-identiteetin ja he pyrkivätkin määrittelemään itsensä aiemmasta elämästään tutulla identiteetillä. On siis yksilöllistä, kuinka vahvasti ammatti vaikuttaa siihen, miten omaa itseään ja maailmaa tarkastelee. Lahtinen toteaa omassa tutkimuksessaan, että poliisioiskelijat omaksuivat poliisi-identiteetin jo opiskeluvaiheessa, ja alkoivat muuttamaan ajatusmaailmaansa työn vaatimaan suuntaan suhteellisen varhaisessa vaiheessa.

2.4 Työrooli

Kaunisto tuo teoksessa Poliisityön psykologia (2021) esiin poliisin työpäivän vaikutuksia ajattelumalliin. Kyseisen teoksen Poliisin työhyvinvointi -osiossa Kaunisto mainitsee poliisin kohtaavan päivän aikana väkivaltaa, omaisuusrikollisuutta, petoksia ja muuta epärehellisyyttä, joiden takia ajattelumalli pyrkii suojelemaan mieltä näiltä asioilta. Poliisit tapaavat yhteiskunnasta sitä huonointa ja epämieluisinta, mikä myös Kauniston mielestä vaikuttaa arkielämän ajatuksiin. Poliisina toimivan ihmisen luotto muihin ihmisiin on elävän elämän esimerkeistä opittua. Sen näkymisestä siviilielämässä kirjan esimerkkejä ovat mm. ajatusten virtaaminen yksityishenkilön kanssa tehtävän auto-kaupan riskialttiuteen tai tavaroiden vartioimatta jättämisen välttämiseen yleisellä uimarannalla.

Kauniston mukaan poliisina toimivat saavat koko ajan muistutuksia siitä, ettei ihmisiin voi luottaa, ja epäilyksien herääminen on poliisien ammattitauti.

Poliisin työ aiheuttaa muutoksia ihmiskuvassa ja maailmankuvassa. Muutokset voivat aiheuttaa joko lieviä ajatuksellisia ja kepeitä muutoksia arkitilanteissa, tai jopa pahoja pelkotiloja ja sosiaalisten suhteiden solmimista vaikeuttavia tuntemuksia. Kaikki se johtuu siitä, että poliisi kohtaa päivittäin vain negatiivisia ja epämieluisia tapahtumia. Harvoin poliisia hälytetään paikalle, kun olisi syytä juhlia ja olla iloisia, vaan valtaosin silloin, kun jotain ikävää on tapahtunut. Nämä käsittävät usein kuolemaa, onnettomuuksia, rikoksentakopaikkoja ja väkivaltaa. Poliisi myös kohtaa ihmisten kielteiset tunteet siinä laajuudessa, mitä rikoksen uhri on kokenut, miten epäilty kokee rikostutkinnan ja miten todistajat käsittelevät näkemäänsä rikosta. Kuten Poliisityön psykologia –kirjassakin mainitaan, poliisi kohtaa hätäännystä, raivoa, surua ja pelkoa. Tunteiden ominaisuus tarttua toiseen on luonnollista, ja niin käy myös poliisille. Ihmisen kehossa olevat peilisolut aktivoituvat liikkeistä, eleistä ja ilmeistä, joten tunteikkaan asiakkaan kohtaaminen voi saada myös poliisin kokemaan samoja tunteita. Nuo tunteiden vaihtelut voi olla vaikeaa jättää työroolin koettavaksi, vaan ne voivat seurata syvemmällä sisimmässään kotiin saakka. (Kaunisto, 2021).

Myös Ilkka Levä on väitöskirjassaan (2008) tuonut esille, että poliisin on muodostettava itselleen psykologisia suojaustapoja joutuessaan kohtaamaan äärimmäisiä tunteita työssään. Levä viittaa ryhmäprosesseja työelämässä tutkineen Isabel Menzies-Lythin tutkimukseen, jonka mukaan suojaavat sosiaaliset defenssit saattavat äärimmilleen vietyinä tuottaa epäinhimillistymistä ja välinpitämättömyyttä toisista ihmisistä. Poliisina työskenteleminen voi johtaa siihen, että yksilö kehittää oman työroolinsa suojatakseen sisintään työn aiheuttamilta paineilta, kohdatulta ahdistukselta ja mahdollisilta aggressioilta. Tunnetasolla tuon roolin hallitsevuudelta on Levän mukaan myös joutunut suojautumaan ryhmäidentiteetillä. Ryhmäidentiteetin muodostamisella poliisi kykenee erottamaan työroolinsa omasta minästään, jotta yksilö ei sulautuisi ajatuksellisesti kohtaamiinsa asioihin (Levä 2008).

Poliisityön psykologia –kirjassa nostetaan esille poliisin henkilökohtaisen maailmankuvan muuttuminen toistuvan negatiivisille asioille tapahtuvan altistuksen vuoksi. Käsitys ympäröivästä maailmasta ja ihmisistä värityy radikaalimmaksi ja yksioikoisemmaksi. Ihmisten ja maailman hyvyys aletaan kyseenalaistaa. Työn johdosta muodostuvaa mielikuvaa maailmasta saatetaan virheellisesti pitää oikeampana kuin muiden. (Kaunisto, 2021). Näkökulmia maailman hahmottamiseen on monia: urheilijat näkevät maailman urheilun näkökulmasta, tuotesuunnittelijat kehityksen näkökulmasta, arkkitehdit oman erikoisalansa näkökulmasta ja fysioterapeutit ihmisen kehon näkökulmasta. Kaikki maailmankuvat lomittuvat toisiinsa, ja kaikki niistä toteutuvat ympäröivässä maailmassamme. Siinä missä fysioterapeutti katselee ihmisten kävelytyylejä miettien lihasten kireyksiä ja jalan virheasentoja, poliisi saattaa miettiä, mitä tällä on taskuissaan tai miksi hän pälyilee ympärilleen. Poliisin työn seurauksena poliisit katselevatkin maailmaan rikosten silmin.

Poliisille vapaa-aika on työlle tärkeää vastapainoa. Negatiiviset tunteet on mahdollista korvata positiivisilla tunteilla, ja kielteisten ajatusten tilalle saada myönteisiä. Vapaa-ajalla tulisi saada muistutuksia siitä, että ihmisissä on hyvyttä ja elämässä on myös iloa ja kauneutta. Kaunisto (2021) kirjoittaaakin, että mm. kissavideot ja pulleaposkisen vauvan nauru saattavat saada sensitiiviset tunteet pintaan ja ihminen tuntee automaattisesti hellyyden tai kiintymyksen tunteita. Myös oman perheen kanssa vietetty aika ja kosketetuksi tuleminen vahvistavat positiivisia tunteita. (Kaunisto 2021).

Kaunisto (2021) mainitsee sosiaalipsykologisen ilmiön, jossa ihminen käyttää eri ympäristöissä ja eri ihmisten kanssa eri rooleja. Töissä ihminen voi olla poliisi, joka tekee työkseen poliisin töitä. Kotona sama ihminen voi olla vanhempi, kumppani, lapsi, ystävä tai serkku vain joitain mainittuna. Harrastuksissaan ihminen voi olla täysin eri roolissa kuin töissä. Joskus työrooli voi jäädä päälle, jos työpäivä on ollut täynnä hektisiä tilanteita. Tällöin voi olla vaikea erottaa kotiminän ja työminän roolit, ja palautua ajattelemaan arkipäiväisiä asioita. Toisaalta poliisin työhön kuuluu, että toimii virkamiehen tavalla vapaa-ajallaankin.

Työelämän ja vapaa-ajan sekoittuminen yhteen ei ole vain poliisien haaste. Kaunisto (2021) toteaa, että eri aloilla työskentelevät joutuvat vapaa-ajallaankin hoitamaan työnsä kehittämiä, sukulaisten tai ystävien mieleen juolahtaneita askarruksia. Lääkäri hoitaa, kampaaja laittaa hiuksia ja psykologi kuuntelee muiden murheet. Näin myös muiden ammattien ominaisuudet tulevat esiin vapaa-ajalla, sillä ympäröivä maailma näkee ihmisen työroolissaan. Ilmiö ei edesauta työroolin ja kotiroolin häilyvän rajan erottamista. (Kaunisto 2021).

3 MENETELMÄ

Opinnäytetyömme teimme tutkimuksellisenä opinnäytetyönä, sillä aiheemme oli luonteeltaan tutkimuksen kautta tiedostettava. Halusimme tuoda esille ilmiön, emmekä niinkään luoda yleisesti jotain aiheeseen liittyvää, joka voisi kehittää toimintaa. Idean tutkimuksesta toteutimme kyselemällä työharjoittelijoiden poliisiyöhön jalkautumisen jälkeen reaaliajassa muuttuvaa suhtautumista ihmisiin. Siihen paras kohderyhmä oli uudet työharjoittelun aloittaneet opiskelijat kurssilta 20211, jotka aloittivat harjoittelun 20.6.2022. Työharjoittelun alkaessa harjoittelijoilla ei vielä ollut kosketuspintaa poliisin työhön, ja he olivat siten otollisessa asemassa pohtimaan suhtautumisen muutoksia tai muuttumattomuutta. Koimme, että määrällinen tutkimus oli tarpeen, sillä haimme tutkimukselle yleistettävyyttä.

3.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivisen tutkimuksen, eli määrällisen tutkimuksen, avulla voidaan kuvata ilmiötä numeerisen tiedon pohjalta (Heikkilä 2014). Heikkilän mukaan kvantitatiivinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää omissa kokemuksissamme havaitsemamme ilmiön yleisyyttä sekä sen kehittymistä. Tässä mielessä määrällinen tutkimus on oikea, sillä tavoitteenamme oli saada yleistettävyyttä tutkimuksen ilmiölle ja täten pohjustaa mahdollisia jatkotutkimuksia.

Päädyimme toteuttamaan määrällisen tutkimuksemme otantatutkimuksena. Otantatutkimuksessa tutkitaan vain osa perusjoukosta. Heikkilän (2014) mukaan otantatutkimukseen usein päädytään muun muassa silloin, kun perusjoukko on hyvin suuri, koko joukon tutkiminen kestäisi liian kauan tai ilmiön tutkiminen olisi muuten monimutkaista. (Heikkilä 2014). Tarkoituksenamme oli saada yleistävä kuva poliisiopiskelijoiden näkökulmien muutoksista heidän poliisi-identiteettinsä kehittyessä. Opinnäytetyön kontekstissa kaikki yhtä kurssikokoa suuremmat joukot olisivat liian suuria mittakaavaltaan, joten kohdistamalla tutkimus yhteen kurssiin saadaan otanta, joka on edustava pienoiskuva perusjoukosta. Perusjoukko on tässä tutkimuksessa poliisiopiskelijat tammikuun 2021 kurssilta.

Määrällisen tutkimuksen toteuttamistavaksi valitsimme internet-kyselyn, sillä se tuki parhaiten tutkimuksemme tarkoitusta opinnäytetyön kontekstissa. Internet-kyselyllä on mahdollista tavoittaa suuri määrä tutkimukseen osallistuvia henkilöitä nopeasti ja vaivattomasti (Heikkilä 2014). Internet-tutkimuksen etuna on myös se, että tutkimukseen pitäisi olla helppo vastata ja toteutuksen aikataulu on vastaajalle joustava. Lisäksi Heikkilä mainitsee diapaketissaan, että internet-kyselyn mahdollisuudet arkaluontoisten kysymysten esittämiseen ovat hyvät. Tämä antaa osallistujille mahdollisuuden vastata omia tuntemuksiaan käsitteleviin kysymyksiin totuudenmukaisemmin, sillä internet-kyselyssä ei synny vastaavanlaista painetta, kuin esimerkiksi haastattelussa.

Tutkimuslomakkeessamme päädyimme käyttämään seitsenportaista Likertin asteikkoa. Likertin asteikossa tavallisesti on 4- tai 5-portainen asteikko, jonka ääripäissä on usein väittämät *samaa mieltä* tai *eri mieltä* (Heikkilä 2014). Tutkimuslomakkeessa päädyimme itse käyttämään seitsenportaista asteikkoa tutkimuksen aikavälin ollessa lyhyt. Pienemmällä asteikolla muutosten havaitseminen olisi voinut olla hankalaa niin lyhyen aikavälin toistolla. Seitsenportaisella asteikolla saimme kyselyyn enemmän hajontaa, mikä puolestaan helpotti tulosten vertailua ja mahdollisti pienempienkin muutosten havaitsemisen.

4 TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksellamme oli tarkoitus selvittää vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Miten suhtautuminen kansalaisiin muuttuu ensimmäisten työviikkojen jälkeen? Vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen? Mitkä ovat ammatinvalinnan hättävähäikutukset uusien ihmisten kohtaamisessa? Lisäksi pohdimme, ovatko muutokset normaaleja ja löytyykö niille selitystä psykologiasta. Tutkimuskysymyksemme syntyivät pitkälti omien kokemustemme luomien hypoteesien pohjalta. Mielenkiintoamme suuntasivat vahvasti oman harjoittelumme aikana syntyneet pohdinnat, jotka perustuivat tunteisiin, joita harjoittelun aloittaminen oli aiheuttanut. Mietimme, olisiko useammallakin harjoittelijalla heti ensimmäisillä työviikoilla vaikeuksia sulkea niin sanottu työminä pois päältä, ja onko mahdollisesti henkilön taustoilla (asuinpaikka tai työkokemus poliisia tukevilta aloilta) merkitystä tuntemuksien suuruuteen. Tämän lisäksi mietimme näiden tuntemuksien ja poliisin ammattiin helposti liitettävän kynnistymisen välistä syy-yhteyttä, ja saisimmeko näille tuntemuksille selitystä psykologiasta.

Kysely suoritettiin verkossa Google Forms -kyselylomakkeella. Kyseisellä menetelmällä saimme vaivattomasti aineistoa lyhyessä ajassa, ja vastauksia oli helppo käsitellä ja analysoida työkalun automaattisten ominaisuuksien vuoksi. Kyselyn tarkoituksena oli luoda kokonaiskuva harjoittelijoiden kehityksestä, sekä nostaa mahdollisia kiinnostavia yksityiskohtia esille.

Tutkimuksen kohderyhmänä käytimme työharjoittelunsa 20.06.2022 aloittanutta Poliisiammattikorkeakoulun kurssiryhmää. Tutkimuksen kohdentaminen yksittäiseen kurssiin oli tarkoituksenmukaista, sillä kyseessä on opinnäytetyö, joka toteutetaan osana poliisin ammattikorkeakoulututkintoa. Yhden kurssiryhmän suuruinen otanta taas oli tarkoituksenmukainen sen laajuuden, yleistettävyyden, sekä kyselyn toteutuksen näkökulmasta, jolloin tutkimus voitiin toteuttaa yksinkertaisella aikataululla määräpäivinä (15.06.2022, 20.07.2022, sekä 20.09.2022). Tutkimuksen kohteena olleella Poliisiammattikorkeakoulussa tammikuussa 2021 aloittaneella kurssilla oli 98 opiskelijaa.

Kohderyhmään otimme yhteyttä ensimmäisellä kerralla Poliisiammattikorkeakoulun Wilma-järjestelmällä, ja jatkossa heidän harjoittelunsa aikana virkasähköpostilla. Alustimme aiheemme kertomalla tutkimuksen tarkoituksesta kartoittaa tuntemuksia, joita harjoittelun alkaminen saattaa opiskelijoissa herättää. Kerroimme kohderyhmälle omista kokemistamme tuntemuksista ja tekemistämme huomioista. Kerroimme lisäksi tavoitteestamme saada selville, onko kokemamme ilmiö yleinen myös muilla harjoittelijoilla, ja pyrkimyksestämme joko vahvistamaan tai kumoamaan väitteen ilmiön yleisyydestä.

Kyselylomakkeelle listasimme kysymyksiä, joiden avulla oli tarkoitus selvittää tietoja kyselyyn osallistuneiden aiemmista ammateista, kotipaikkakunnasta ja iästä. Lisäksi avoimissa kysymyksissä annoimme vastaajille mahdollisuuden kertoa omasta, senhetkisestä suhtautumisestaan uusiin ihmisiin, joita he tapaavat vapaa-ajallaan. Pyrimme käyttämään kyselylomakkeen kysymyksissä termiä

tuntematon/uusi ihminen, jotta kysymykset olisivat mahdollisimman yksiselitteisiä. Kyselylomakkeen testasimme usealla henkilöllä lähipiiristämme; sekä poliisiorganisaatiossa työskentelevillä, että organisaation ulkopuolisilla henkilöillä. Lähetimme heille aluksi kehittämämme kyselylomakkeen ensimmäisen version täytettäväksi, ja pyysimme heitä kommentoimaan kysymysten ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. Arvioimme testikyselyyn saamiemme vastausten osuvuutta tarkoitettuihin kysymyksiin. Ensimmäisen testin jälkeen teimme kysymyksiin ja niiden asetteluun tarvittavat muutokset, ja lähetimme kyselylomakkeen uudestaan testattavaksi.

Tutkimustuloksia käsitteli vain tämän opinnäytetyön kirjoittaneet tutkijat, ja tuloksia käsiteltiin anonyymisti. Ensimmäisessä kyselylomakkeessa pyydettyjä yksilöiviä sähköpostiosoitteita käsiteltiin erillään muista kysymyksistä, jotta kyselylomakkeiden anonymiteetti säilyisi. Kaikki kopiot vastauslomakkeista on poistettu opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen, eivätkä ne ole enää saatavilla. Kaikkea tietoa, joita tähän opinnäytetyöhön on kerätty, on käsitelty Poliisiammattikorkeakoulun myöntämän tutkimusluvan mukaisesti.

5 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

Käsitlemme toistettua kyselytutkimusta yksi tutkimus kerrallaan, vertaillen niitä toisiinsa. Vastajamäärien poiketessa merkittävästi toisistaan, kyselykohtaisesta arvioinnista saatiin johdonmukaisempi ja sitä myötä luotettavampi. Analysoimme saamamme datan käyttämällä hyväksimme keskiarvoja, jotta kyselyjen toisiinsa vertaaminen voisi olla varteenotettavaa, vaikka vastaajamäärässä oli vaihtelua. Ensimmäiseen kyselyyn vastanneiden määrä oli 17, toiseen 7 ja viimeiseen 5. Toisin kuin tutkimusta suunnitellessa ajattelimme, emme pidä kyselyjä täysin vertailukelpoisina osallistujien määrän laskemisen takia. Opinnäytetyön tarkoituksen ja sen rajaamisen vuoksi emme jatkossa ota kantaa kyselyyn vastanneiden määrän vähenemisestä ja sen vaikutuksista vertailtavuuteen. Avaamme kuitenkin kyselyiden pääkohdat ja saamamme vastaukset. Kyselytutkimuksen kysymykset opinnäytetyön liitteenä (liite 1).

Käytimme kysymyksissä seitsenportaista Likertin asteikkoa, jossa 1 tarkoittaa *ei mielellään* ja 7 *erittäin mielellään*. Laskimme numeerisista vastauksista keskiarvot ja avointen kysymysten vastaukset jaoinme kahteen tai kolmeen pääsuuntaan. Teimme lisäksi muutamia poimintoja avoimista kysymyksistä, jotka kuvasivat mielestämme hyvin tutkittavana olevaa ilmiötä.

Kyselytutkimuksen onnistumisesta ja luotettavuudesta todettakoon, että tutkimustuloksemme vastasivat tutkimuskysymyksiin epäluotettavasti pienen otannan takia. Mielestämme tutkimus on silti hyvä avata, jotta sillä voidaan mahdollisesti ohjata jatkotutkimuksia aihealueeseen liittyen.

5.1 Ennen harjoittelua

Kysely 1	
Aihe	Mielekkyyds asteikolla 1–7
Uusiin ihmisiin tutustuminen	4,8
Itsestään kertomisen mielekkyys	4,4
Ammatistaan kertomisen mielekkyys	2,8

Taulukko 1. Ensimmäisen kyselyn tuloksia.

Ensimmäinen kysely suoritettiin opiskelijoille ennen työharjoitteluun lähtöä. Kyselylomakkeessa kysyimme ensimmäisenä, miten osallistujat luonnehtivat suhtautumistaan uusiin ihmisiin. Kysymykset liittyivät tilanteisiin, jossa tavataan itselle uusi ihminen. Kysymysten tarkoituksena oli saada vastaus, kuinka mielellään osallistuja tapaa uusia ihmisiä. 17 osallistujasta 12 arvioi olevansa neutraaleja tai positiivisia kohdatessaan uusia ihmisiä. Loput kokivat olevansa hieman varautuneita. Seitsenportaisella asteikolla mitattuna uusiin ihmisiin tutustuminen arvioitiin olevan keskimäärin 4,8, mikä osoittaa vastaajien kokevan asian melko mielekkääksi. Osallistujilta kysyttiin, kuinka mielellään he kertovat itsestään uusille ihmisille, josta keskiarvoksi vastauksista saatiin 4,4. Ammatistaan

uusille ihmisille kerrottaessa mielekkyys koettiin keskiarvoltaan 2,8, joka osoittaa pientä varautumista poliisin ammatin ilmaisemiseen. (Taulukko 1).

Vastaajat kertoivat seuraavissa avoimissa kysymyksissä kiinnittävänsä huomiota vastaantulijoissa yleiseen olemukseen, vaatetukseen ja ulkonäköön sekä vuorovaikutustaitoihin. Ihmisten antamassa ensivaikutelmassa vastaajat kertoivat pitävänsä rehellisyydestä, avoimuudesta ja positiivisuudesta. Varuilleen kyselyn mukaan sai seuraavat asiat ihmisessä: levottomuus ja ”pälyily”, aggressiivisuus puheessa ja eleissä, sekä liika itsekeskeisyys.

Kysely 1	
Aihe	Mielekkyys asteikolla 1–7
Ympäristön havainnointi	5,1
Tuntemattomien auttaminen	4,7
Luottamus verkossa tapahtuviin kaappoihin	3,7

Taulukko 2. Ensimmäisen kyselyn tuloksia.

Seitsenportaisella asteikolla mitattiin myös vastaajien kokemaa havainnointia ympäristössään olevasta ajoneuvoista ja ihmisistä. Vastaajat kokivat havainnointinsa olevan keskimäärin 5,1, mikä on huomattavasti neutraalista korkeammalla tasolla. Julkisella paikalla tuntemattomien ihmisten auttamisen koettiin keskimäärin tasolle 4,7. Vastaajat kokivat luottavansa yksityisiin myyjiin tehdessään ostoksia verkossa (esim. Tori.fi) tasolla 3,7, mikä osoittaisi keskiarvon olevan neutraali. (Taulukko 2).

Osallistujilta kysyttiin vielä avoin kysymys muista huomioistaan omasta suhtautumisestaan itselle tuntemattomiin ihmisiin. Näistä vastauksista huomattava määrä koski ennakkoluulojen vaikutuksia, sekä Poliisiammattikorkeakoulussa aloittamisen jälkeen kasvanutta tarkkaavaisuutta ja havainnointia muusta ympäristöstä. Eräs kyselyyn vastanneista koki ajautuvansa aiempaa useammin sellaisiin tilanteisiin, joissa täytyi soittaa hätäkeskukseen.

5.2 Kuukausi harjoittelun alkamisen jälkeen

Kysely 2	
Aihe	Mielekkyys asteikolla 1–7
Uusiin ihmisiin tutustuminen	5,4
Itsestään kertomisen mielekkyys	3,9
Ammatistaan kertomisen mielekkyys	2,6

Taulukko 3. Toisen kyselyn tuloksia.

Toinen kyselylomake lähetettiin 20.7.2022 edelliseen kyselyyn vastanneiden antamiin virkasähköposteihin. Vastauksia kyselyyn tuli lopulta yhteensä 7. Vastaajista 6 koki tutustuvansa positiivisin

mielin uusiin ihmisiin, ja yksi koki olevansa varauksellinen. Vastaajat arvioivat tällä kertaa tutustuvansa uusiin ihmisiin tasolla 5,4. Edelliseen kyselyyn verrattuna vastaajien halu tutustua uusiin ihmisiin oli siis kasvanut. Uusille ihmisille itsestään mielellään vastaajat kertoivat keskimäärin tasolla 3,9, mikä osoittaa lievää laskua edelliseen kyselyyn verrattaessa. Ammatistaan kerrottaisiin keskimääräisesti samantasoisella varauksellisuudella kuten aiemminkin, sillä vastaukset olivat tasolla 2,6. (Taulukko 3).

Vastaajat kiinnittivät toisen kyselyn aikana huomiota ihmisten yleiseen olemukseen, käytökseen ja ulkonäköön, mikä ei juuri poikkea ensimmäisen kyselyn vastauksista. Eräs vastaajista oli kuitenkin havainnut kiinnostavansa enemmän huomiota tuntomerkkeihin. Vastaajat pitivät ensivaikutelmissa edelleen ystävällisyydestä, hymyilemisestä ja avoimuudesta. Varuilleen vastaajia taas sai aggressiivisuus, sekä ihmisestä saatu vaikutelma siitä, että hän jättää jotain kertomatta tai valehtelee.

Kysely 2	
Aihe	Mielekkyyys asteikolla 1–7
Ympäristön havainnointi	5,1
Tuntemattomien auttaminen	4,9
Luottamus verkossa tapahtuviin kaappoihin	3,3
Havaitseeko enemmän rikoksia	4,3

Taulukko 4. Toisen kyselyn tuloksia.

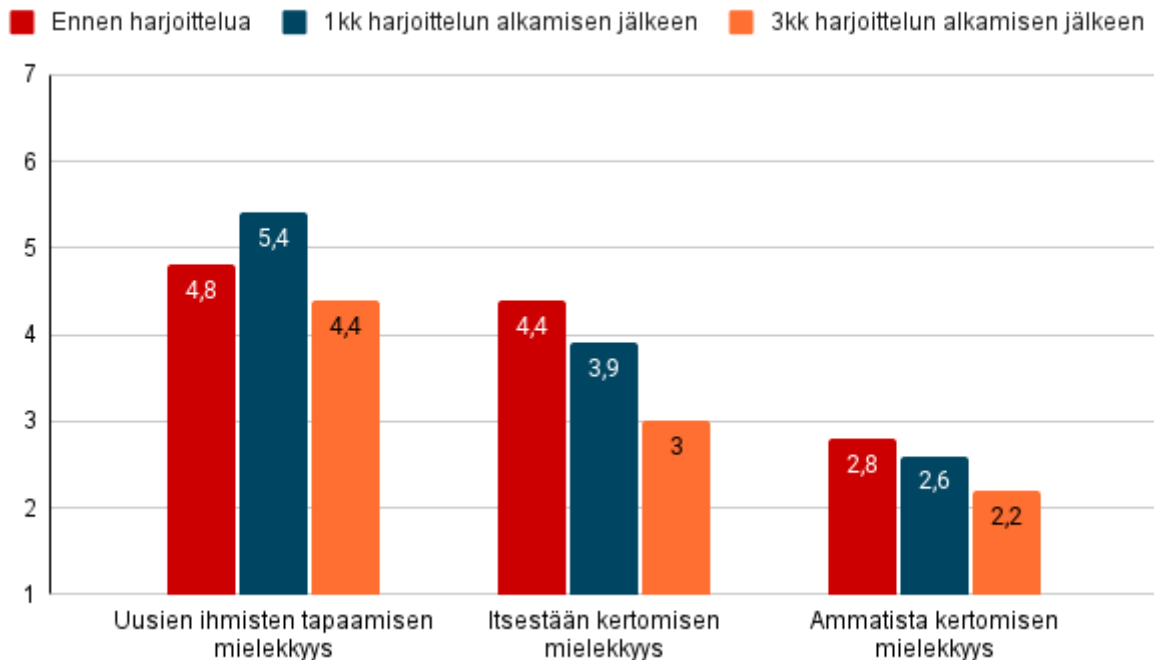
Vastaajat kokivat huomion kiinnittämisen ympäristössään oleviin ajoneuvoihin ja ihmisiin olevan lähes samalla tasolla aiempaan kyselyyn verrattaessa. Tuntemattomien auttamisen mielekkyyttä koettiin tasolle 4,9, eli tulos on hieman noussut aiemman kyselyn tuloksista. Verkossa tapahtuvan kaupankäynnin luottamus vastaajien keskuudessa hieman laski ensimmäisestä kyselystä, sillä se koettiin olevan tasolla 3,3. (Taulukko 4).

Osallistujilta kysyttiin tällä kertaa lisäkysymyksenä, havaitsevatko he ympäristössään enemmän rikoksia kuin aiemmin. Vastaukset osoittivat jonkin verran neutraalia korkeampaa havainnointia, sillä keskimääräinen lukema oli 4,3 (Kaavio 2). Kansalaisyhteiskunnan suhtautumisensa muutoksesta oli tehnyt havaintoja vastaajista 4 henkilöä. Muutokset koskivat lähinnä "laitapuolenkulkijoiden" havainnoimista ja tunnistettujen rikollisten välttämistä, sekä kadulla tavattujen ihmisten "lokerointia". Eräs vastaajista koki viettävänsä nykyään aikansa työpäivän jälkeen mieluummin kotona kuin suurissa väkijoukoissa. Huomion kiinnittyminen uusiin ihmisiin tavattaessa kohdistui toisen kyselyn mukaan ulkonäön perusteella tapahtuvaan varautumiseen sekä heidän takiaan tehtävään uhka-arvioon.

5.3 Kolme kuukautta harjoittelun alkamisen jälkeen

Kolmas kysely lähetettiin osallistujille 20.9.2022, johon vastasi 5 henkilöä. Kyselyssä ilmeni, että heistä 3 koki uusiin ihmisiin tutustumisen olevan positiivista, ja loput olivat varauksellisia. Uusien

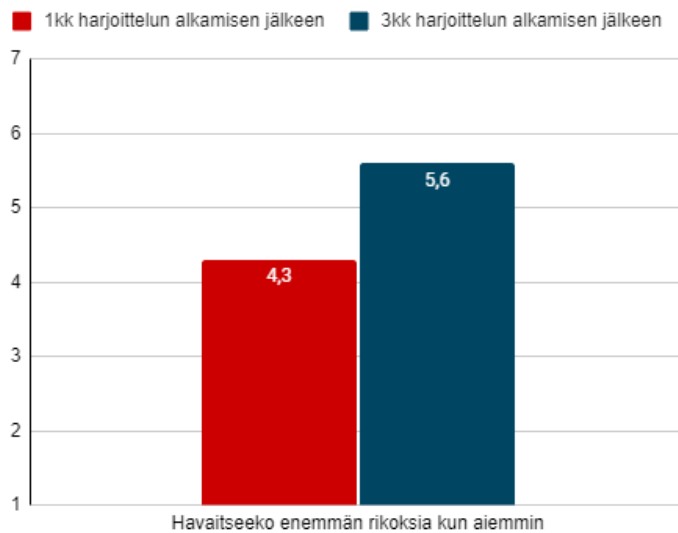
ihmisten tapaamisen mielekkyys koettiin seitsenportaisella asteikolla keskiarvoltaan tasolle 4,4, joka on edellisiä kyselytuloksia alhaisempi. Mielekkyys itsestä uusille ihmisille kertomisesta arvioitiin tasolle 3,0. Tulokset osoittavat aiheessa suhteellisen tasaista laskua koko tutkimusjakson aikana. Poliisin ammatista kertomisen mielekkyys myös laski tasolle 2,2. (Kaavio 1).

Kaavio 1. Kyselytutkimusten ensimmäisten kysymysten tuloksia koottuna.

Kolmannen kyselyn vastaukset huomion kiinnittämisessä uusia ihmisiä tavattaessa osoitti samankaltaisia vastauksia, kuin edellisissä kyselyissä. Myös ihmisten antamissa ensivaikutelmissa pidettiin edelleen samoista asioista kuin aikaisemmin. Varautumaan osallistujat sai muiden ihmisten käyttäytyminen, itsestä liikaa puhuminen, arvaamattomuus ja epäilyttävä olemus. Ympäristössään oleviin ajoneuvoihin ja ihmisiin vastaajat kiinnittivät huomiota toisessa kyselyssä vähemmän, kuin ensimmäisessä. Viimeisessä kyselyssä havainnoinnin taso koettiin nousseen takaisin ensimmäisen kyselyn tasolle lukeman ollessa 5,1.

Vapaa-aikana julkisella paikalla vieraiden ihmisten auttamisen mielekkyys koettiin samalle tasolle, kuin aiemmissakin kyselyissä. Verkossa tapahtuvien ostosten tekemisen luotettavuuteen yksityisen myyjän kanssa koettiin edelleen neutraalia alhaisemmaksi.

Kaavio 2. Rikosten havainnoimisen vertailua kyselyiden 2 ja 3 välillä.

Osallistujat kertoivat havaitsevansa rikoksia ympärillään enemmän kuin aiemmin. Viimeisessä kyselyssä rikoksia koettiin havaitsevan tasolla 5,6, mikä on huomattavasti korkeammalla, kuin edellisen kyselyn tulos (Kaavio 2). Kansalaisiin suhtautumisen muutoksista vastaajat luonnehtivat havainneensa, että he ovat varovaisempia ja tarkkaavaisempia kuin aiemmin. Eräs vastanneista totesi laittaneensa merkille, että normaalilta vaikuttavat ihmisetkin voivat olla rikollisia, sekä toisinpäin. Eräs toinen vastaajista totesi katselevansa ajaessaan enemmän muiden autojen sisälle seuratakseen, minkälaisia kuljettajia niillä ajaa. Uusia ihmisiä tavattaessa vastaajat kertoivat kiinnostavänsä varautumisen näkökulmasta yhä enemmän huomiota ihmisten olemukseen.

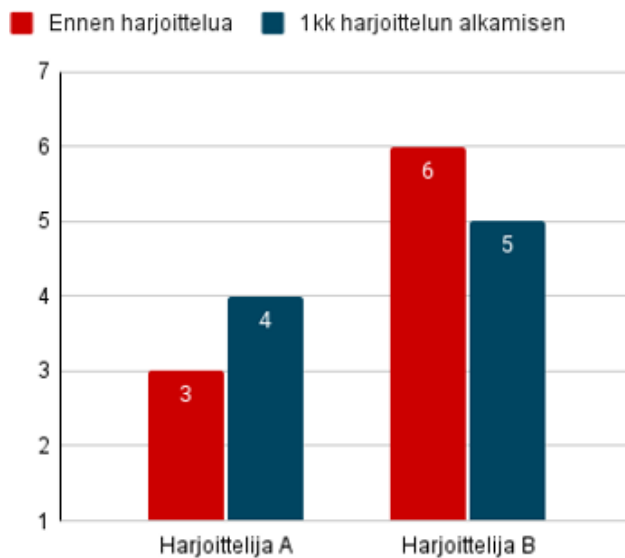
5.4 Lähtökohtien vertailu kyselytutkimuksen tuloksissa

Eräs tutkimuskysymyksemme oli, vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen. Kyselyn pienen otannan takia joudumme vertaamaan kahden kyselyyn vastanneen yksilön tuloksia toisiinsa kahden ensimmäisen kyselyn pohjalta. Tämän tutkimuskysymyksen osalta emme siis voi luoda yleistäviä päätelmiä, mutta koemme silti tulosten vertailemisen olevan tarpeellista yhden keskeisen hypoteesimme takia.

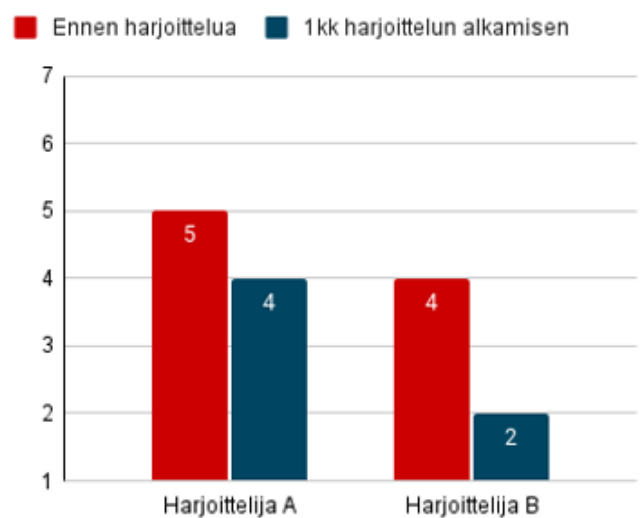
Vertailun kohteeksi valikoitui kaksi harjoittelijaa, josta ensimmäinen (harjoittelija A) ilmoitti asuneensa aikaisemmin maaseudulla ja toinen harjoittelija (harjoittelija B) oli kotoisin keskisuuresta kaupungista. Lisäksi harjoittelija B oli aiemmin työskennellyt yksityisellä turvallisuusalalla, joka saattoi myös vaikuttaa vertailun tuloksiin. Pohdimme, että aiempi työkokemus turvallisuusalalla on tulosten kannalta merkittävää, sillä osa poliisin asiakkaista on myös vartijoiden ja järjestyksenvalvojen asiakkaita. Aikaisempien työtehtävien johdosta näiden asiakkaiden kohtaaminen ei ole heille täysin uusi asia, eikä siten aiheuta kulttuurishokkia työelämässä.

Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä harjoittelijat luonnehtivat tutustumistahtoaan uusiin ihmisiin. Harjoittelija A:n vastausten perusteella hänen mielenkiintonsa uusia ihmisiä kohtaan lievästi nousi Likertin seitseenportaisella asteikolla tasolta 3 tasolle 4, kun taas harjoittelija B:n halukkuus tutustua oli hieman laskenut tasolta 6 tasolle 5. Sen sijaan kysyttäessä, puhuvatko harjoittelijat mielellään itsestään tavatessaan uusia ihmisiä, molempien innokkuus laski. Harjoittelija A:n halukkuus kertoa itsestään laski tasolta 5 tasolle 4, kun taas harjoittelija B:llä oli selkeä lasku tasolta 4 tasolle 2. (Kaavio 3).

Halukkuus tutustua uusiin ihmisiin

Mielekkyyys puhua itsestään tavatessaan uusia ihmisiä

Kaavio 3. Harjoittelija A:n ja Harjoittelija B:n vastausten havainnollistamista.

Harjoittelija A koki vastaustensa perusteella havainnoivansa ympäristöään hieman enemmän, kuin ennen harjoittelua. Harjoittelija B taas puolestaan ei kokenut muutosta tapahtuneen havainnoinnissaan. Hänen arvioima tasonsa oli toisaalta jo ennen harjoittelua korkealla, eli tasolla 6. Silti toisessa kyselyssä kysyttäessä, kokevatko harjoittelijat huomaavansa enemmän rikoksia ympärillään kuin aiemmin, molempien vastaukset olivat tasolla 5. Molemmat kokivat siis havainnoivansa ympäristössään huomattavasti enemmän rikollisuutta kuin aikaisemmin, vaikka harjoittelija B:llä ei tarkkailun määrä ollut lisääntynyt.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen kehityskohteita

Seuraavassa kappaleessa esittelemme tutkimuksessamme esiintyneitä heikkouksia ja ongelmakohtia, sekä esitämme joitakin kehitysehdotuksia. Kehitysehdotusten tarkoituksena on auttaa mahdollisia muiden ilmiön tutkijoita välttämään samoja kompastuskiviä ja täten edesauttaa ilmiön tutkimisessa.

6.1.1 Otannan pieni koko

Vaikka koimme otannan olleen hyvin rajattu, tuotti se kuitenkin ongelmia pienen vastausprosentin takia. Kysely lähetettiin 98 oppilaan kokoiselle kurssiryhmälle. Vastauksia ensimmäiseen kyselyyn tuli 17, toiseen 7 ja viimeiseen 5. Tämä vastaa siis noin 17 prosenttia ensimmäisessä, 7 prosenttia toisessa ja 5 prosenttia viimeisessä kyselyssä.

Tarja Heikkilän (2014) mukaan kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen avulla yritetään selvittää olemassa oleva tilanne ja tutkia ilmiössä tapahtuvia muutoksia. Heikkilän mukaan myös kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta, johon mielestämme emme päässeet pienten osallistumisprosenttien takia. Emme siis pysty näiden tutkimustulosten perusteella tekemään yleispäteviä päätelmiä harjoittelijoiden siviilihenkilöihin suhtautumisen muutoksesta.

6.1.2 Kyselylomakkeen ongelmakohtia

Vaikka testasimme kyselylomaketta usealla eri kohdeyleisöllä, on jäänyt mahdollisuus kysymysten väärinymmärtämiselle. Kysymys on saatettu ymmärtää joko täysin väärin, tai pelkästään tarkoituksesta poikkeavalla tavalla. Vastausten tulkinta on siten myös mahdollista olla erheellinen. Yksi esimerkki väärinymmärryksestä ilmeni eräästä vastauksesta, kun vastaaja pohti mm. sitä, millaisten henkilöiden tapaamista halusimme selvittää: onko kyse täysin vieraista ihmisistä kadulla, vai esimerkiksi ystävän tuttavien tapaamista juhlissa.

Pohdimme myös poliisin työn aloittamisen uutuudenviehätyksen vaikutusta tutkimustuloksiin. Uudella työpaikalla, ja ehkä jopa uudella paikkakunnalla aloittaminen, sekä siellä oleviin uusiin ihmisiin tutustuminen on saattanut vääristää uusiin ihmisiin tutustumisen intoa. Tutkimukseen osallistujat eivät välttämättä normaalioloissa vastaisi tutustuvansa esim. kadulla vastaan tuleviin uusiin ihmisiin niin mielellään. Työn puolesta myös opitaan lähestymään erilaisia ihmisiä, koska heitä on poliisitehtävillä pakko lähestyä. Tämäkin konsepti saattaa vääristää tutkimustuloksia niiltä osin, sillä harjoittelijat kehittyvät ihmistaidoissaan ja heidän on helpompi soveltaa niitä loppujen lopuksi myös siviilielämään.

Eräs mahdollinen vääristymä kysymyslomakkeen vastauksiin on lisäksi myös omien asenteiden tunnistamattomuus tai halu jättää oikeat asenteet ilmaisematta. Ihminen ei välttämättä tuo esiin omia, implisiittisiä eli piileviä asenteitaan (Ahokas ym. 2008) kyselytutkimuksessa. Syynä siihen voi olla se, ettei oma asenne ole yleisesti hyväksyttävä tai tilanteeseen sopiva. Poliisin imago luo tietynlaiset arvot työntekijöilleen, jolloin esimerkiksi rasismi ja myönteisyys suurta alkoholinkulutusta kohtaan jätetään ilmaisematta. Tutkittava saattaa itse luulla, ettei hänellä ole mitään rasisia piirteitä, mutta hänen piilevä asenne voikin olla päinvastainen. Poliisin arvojen omaksumisen into piilottaa toisen ajatusmaailman asenteet ns. hyväksytyjen arvojen alle. Ahokas ym. (2008) toteavat piilevien asenteiden olevan tietoisuuden tavoittamattomissa, eivätkä ne välttämättä tule ilmi edes ihmiselle itselleen.

6.2 Sosiaalinen kupla ja työrooli

Sosiaalisesti kuplaksi on luonnehdittu ilmiötä, jossa omaan ryhmään identifioidutaan niin, että sen ulkopuoliset tuntuvat jopa vihollisilta (Copenhaver, 2015). Ryhmytyminen voi johtua siitä, että puukeutuu samanlailla tai ajattelee samalla tavalla. Poliisin työ salaisine toimintoineen ja asiakirjoineen on niin irrallaan ympäröivästä maailmasta, jolloin reaktio omasta ryhmästä saattaa tulla vahvana esille. Emme voi kertoa salassa pidettävästä materiaalista ulkopuolisille, mikä tarkoittaa lähtökohdaisesti normaalina työpäivänä myöskin työvuorojen alkamis- ja päättymisaikoja. Emme voi kertoa harrastusten lomassa, montako työntekijää oli tänään töissä, eli lausahtaa esimerkiksi siitä, kuinka kahvihuoneessa oli tungosta kolmen partion aloittaessa seitsemältä. Salassapidon siivittäjä ilmiö jo itsessään johtaa ajatteluun erikoisesta ryhmästä, johon muut ihmiset eivät vain pysty samaistumaan. Copenhaver kirjoittaa tekstissään, että ihmisillä on taipumus kerääntyä sellaisten ihmisten ympärille, joiden kanssa hän tuntee olonsa hyväksi ja turvalliseksi. Poliisin työssä ihmiset, joita ympärillämme on, ovat joko työkavereita tai asiakkaita. Organisaatiomme ulkopuolisia jäseniä kutsutaan "siviileiksi", joka tarkoittaa, etteivät he kuulu sisäpiiriin, saati ymmärrä lainkaan, mitä on olla poliisi (Kaunisto 2021). Asiakkaiksi kutsumme niin rikollisia kuin muita poliisin kanssa asioivia henkilöitä. Valtaosin poliisin asiakkaat eivät ole turvallisia tai saa oloamme mukavaksi. Työ siis itsessään jaottelee muut ihmiset niihin, jotka ovat turvallisia, ja niihin, joihin ei voi luottaa. Sosiaalinen kupla -ilmiötä voidaan katsoa todennäköisemmin negatiivisella kannalla, sillä siitä aiheutuu ajatus-ten umpio ja täten kielletään ryhmään kuulumattomien ajatukset (Piikkilä & Rydenfelt 2015).

Kahdentoista tunnin työpäivän jälkeen jaottelua hyviin ja pahoihin ihmisiin voi olla vaikea sammuttaa. Kotiin mennessään pienemmällä todennäköisyydellä tapaa tavallisia kansalaisia siinä laajuudessa, joka kompensoisi koko työpäivän aikana kasatut jaottelevat tunteet. Useimmilla poliisilaitoksilla työrytmi käsittää useamman päivän työputken, jonka jälkeen on useampi vapaa. Tämä tarkoittaa, että ryhmäjaottelua tukevia tunteita kerätään yksi päivä, jonka jälkeen nukutaan yksi yö. Sitten tehdään taas töitä samanlainen päivä, eikä senkään jälkeen ehdi keräämään ryhmäjaottelusta

poikkeavia kokemuksia ennen yöunia. Kolmantena päivänä on oletettavasti yövuoro, joten aamupäivä olisi vapaa. Huonossa tapauksessa kaikki tutut siviileiksi luonnehdittavat kansalaiset ovat silloin itse töissä, eikä omia ystäviä tule tavattua silloinkaan. Vasta työputken jälkeen pääsee tapamaan muita kuin poliisin työtä tekeviä kansalaisia tai poliisin asiakkaita. Työvuorojen jaksotus sekä jatkuvat ihmiskontaktit saattavat ajaa sosiaalisten voimavarojen loppumiseen, mitkä voivat johtaa reaktioon, jonka myös eräs tutkimukseen vastannutkin oli nostanut esille: ”mieluummin vietän aikani rauhassa kotona”.

Jo poliisiksi opiskelun aloittamisessa on havaittavissa identiteetin muutosta. Ensimmäisinä ryhmäytymispäivinä opiskelijoilta kysytään, miksi he ovat hakeutuneet poliisiksi ja mitä he ovat tehneet ennen. Vastaukset alkavat käytännössä järjestään ”entisessä elämässä tein/olin...”, jolla viitataan siihen, että kyseinen olemus tai tekeminen on loppu tai loppumaisillaan. Uusi elämä, tai sivu uudesta elämästä siis aloitetaan poliisiksi opiskellessa. Monet opiskelijoista ovatkin ammatinvaihtajia; edellinen ura ei ole ottanut tarpeeksi tuulta alleen, jolloin siihen on kaivannut muutosta. Osa opiskelijoista jättää menneen työidentiteetin kokonaan taakseen ja korvaa poliisi-identiteetillä muutoksen luoman tyhjiön. Näin ollen ei liene ihmeäkään, jos työroolia alkaa ylläpitämään myös vapaa-ajalla.

Vähäinen kontakti siviileihin, sekä poliisi-identiteetin vahvistuminen virkauran edetessä voi myös johtaa lopulta vahvistusharhaan. Poliisin ammatissa kohdataan päivästä toiseen ihmisiä, jotka edustavat yhteiskunnan nurjaa puolta. Jatkuva kanssakäyminen surkeiden kohtaloiden kanssa vaikuttaa monella maailmankuvaan negatiivisella tavalla, jonka takia saattaa helposti alkaa näkemään maailmassa enemmän pahaa, kuin mitä siellä todellisuudessa ehkä on. Tämä jatkuva pahuuden ympärillä pyöriminen voi johtaa vahvistusharhaan siten, että poliisina työskentelevä etsii jatkuvasti lisää merkkejä maailman pahuudesta. Silloin saattaa jäädä myös huomiotta se fakta, että Suomesakin suurimman osan rikoksista tekee vain pieni osa väestöstä (Evraraye 2015). Edellistekin väitettä tukee tutkimuksemme se, että tutkimukseen osallistuneiden omien havaintojen mukaan he havaitsivat enemmän rikoksia vapaa-ajallaan, kun aiemmin, vaikka tutkimuksen vastausten perusteella opiskelijat eivät kiinnittäneet ympäristöönsä sen enempää huomiota, kuin ennen työharjoittelua.

6.3 Vastauksia tutkimuskysymyksiin

Vaikka tekemämme tutkimuksen perusteella ei voidakaan tuottaa luotettavia ja yleistäviä vastauksia tutkimuskysymyksiimme, haluamme silti yrittää vastata niihin oman mielenkiintomme takia. Perustamme vastauksemme siis tutkimustemme tuloksiin, ja peilaamme havaitsemiamme ilmiöitä ke-räämäämme teoriapohjaan.

6.3.1 Miten suhtautuminen kansalaisiin muuttuu ensimmäisten työviikkojen jälkeen?

Kahden ensimmäisen kyselyn tärkeimpänä ideana oli seurata harjoittelijoiden kehitystä jo ensimmäisten työviikkojen aikana. Kyselytutkimusten tuloksia avatessamme mieleemme tuli myös poliisi-identiteetin uutuudenviehätys. Tutkimukseen vastanneiden halu tutustua uusiin ihmisiin oli kasvanut työharjoittelun alkumetreillä. Mietimme omien kokemuksiemme kautta, että työharjoittelun ensimmäisen viikot olivat näiltä osin uusia ja jännittäviä, ja uusilta kollegoilta halusi kuulla kaiken poliisitoiminnasta. Heihin siis halusi tutustua mielellään jo pelkän työn takia, ja siksi myös etsi uusia tuttavuuksia organisaation sisältä. Meillä heräsi epäily, että uuden työn aloittaminen itsessään saattoi lisätä innostusta myös yleisellä tasolla kaikkien ihmisten tapaamiseen. Tätä päätelmää tuki myös se, että kolmanteen kyselyyn mennessä uusien ihmisten tapaamisen mielekkyys oli laskenut huomattavasti jopa alle ensimmäisen kyselytutkimuksen arvioinnin.

Tutkimuksemme mukaan myös asenteet uusia ihmisiä kohtaan olivat hieman muuttuneet. Kahden ensimmäisen kyselyn perusteella kyselyyn vastanneet huomasivat itse havaitsevansa enemmän rikoksia ympäristössään, sekä kiinnittävänsä huomiota uusiin asioihin vapaa-ajallaan. Yli puolet vastanneista kokivat havaitsevansa enemmän "laitapuolenkulkijoita". Lisäksi suhtautumisessa oli havaittavissa, että yli puolet harjoittelijoista olivat vapaa-ajallaankin varautuneempia heidän itse tekemiensä uhka-arvioiden perusteella. Tämän mukaan harjoittelijoilla on siis ollut vaikeuksia päästää työroolista irti, mikä on johtanut ympäristön ylikorostuneeseen tarkkailuun ja riskiarvioiden tekemiseen. Molemmat ominaisuudet ovat tärkeitä poliisintyön kannalta, mutta se aiheuttaa ylimääräistä kuormitusta vapaa-ajalla.

6.3.2 Vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen?

Otannan pienen koon takia emme myöskään voineet vastata luotettavasti tutkimuskysymykseen "vaikuttaako yksilön oma tausta suhtautumiseen?" Mielestämme olisi ollut mielenkiintoista seurata, onko henkilön omilla taustoilla vaikutusta ilmiön voimakkuuteen. Tutkimusta edeltävä hypoteesimme olikin, että asuinympäristö sekä mahdollinen työskentely poliisia tukevilla aloilla (kuten puolustusvoimat, yksityinen turvallisuusala jne.) olisi lieventänyt ilmiötä huomattavasti. Hypoteesimme mukaan henkilö, joka on syntynyt ja asunut esimerkiksi maaseudulla, on altistunut elämänsä aikana vähemmän yhteiskunnan nurjaan puoleen verrattuna esimerkiksi Itä-Helsingissä elämänsä viettäneeseen henkilöön, jolloin poliisintyön mukana tulevat muutokset eivät ole välttämättä niin radikaaleja. Nyt kuitenkin päädyimme tutkimuksessamme vertailemaan vain kahden kyselyyn vastanneen kehitystä, jonka perusteella voidaan todeta, että ilmiö on mahdollinen. Toki, todettava on, että mitään tieteellisesti pitäviä johtopäätöksiä ei kahden henkilön internetissä täyttämän lomakkeen perusteella voida tehdä.

Elinympäristön vaikutuksia on silti hyvä pohtia. Koska maailmankuvaan ja ihmiskäsitykseen vaikuttaa omat kokemukset ympäristöstä ja ihmisistä, on vain luonnollista häkeltä uudesta elinympäristöstä. Oppimiseen kuuluu tunteita, ja mitä radikaalimpi oppimisen kohde, sitä vahvempia tunteita se herättää. Kuten on mainittu, tunteiden herättyä yritämme jäsentää maailmaamme ymmärrettäväksi, mikä vaatii joillain yksilöillä enemmän töitä kuin toisilla. Sopeutuminen uuteen ympäristöön vie oman aikansa ja tuottaa omat reaktionsa. Jokainen sopeutuu asioihin itselleen ominaisella tavalla, toisilla se ei herätä suurempia muutoksia, kun taas toisilla saattaa elämä mullistua täysin.

Tutkimuksessamme vertailimme kahta vastaajaa, joilla oli eriävät lähtökohdat heidän entisen ammattinsa, sekä entisen elinympäristönsä koon kohdalla. Harjoittelija A on kertomansa mukaan ollut kotoisin maaseudulta ja harjoittelija B on kotoisin keskisuuresta kaupungista. Lisäksi harjoittelija B:llä on pitkä tausta yksityiseltä turvallisuusosalta.

Vertailun avulla tulimme päätelmään, että henkilön asuinpaikka ja entinen työkokemus ovat jossain määrin keskeisiä poliisityön aloituksen vaikutuksissa työntekijän asenteisiin. Tarkastellessa harjoittelija A:n ja B:n kehitystä huomasimme, että halukkuudessa tutustua uusiin ihmisiin, heillä oli päinvastaiset reaktiot. Harjoittelija A halusi mieluummin tutustua uusiin ihmisiin, kuin aikaisemmin. Harjoittelija B:n innokkuus samassa aiheessa laski. Pohdintamme mukaan harjoittelija B on todennäköisesti omaksunut aikaisemmassa turvallisuusalan työssään ainakin osan samanlaisista arvoista, joita poliisin ammatti-identiteetti sisältää. Tämän takia uuden ammatin aiheuttama kulttuurishokki ei välttämättä aiheuttanut hänessä niin voimakkaita reaktioita, kuin harjoittelija A:lla. Tutkimustuloksissa oli kuitenkin havaittavissa tässäkin kysymyksessä romahdus mielekkyydessä toisen ja kolmannen kyselyn välillä, joten pohdittavaksi jää, onko harjoittelija B:n aikaisemmat kokemukset edistäneet hänen kulttuurishokkinsa tuoman innostuksen laantumista eli tunteiden tasaantumista.

Myös ympäristön havainnoinnissa huomattiin eroja vertailussa olleiden harjoittelijoiden kesken. Pie-nemmän kunnan lähtökohdasta lähtenyt harjoittelija A koki ympäristönsä havainnoinnin lisääntyvän harjoittelun edetessä, kun taas keskisuuresta kaupungista lähtenyt yksityisen turvallisuusalan työntekijänä toiminut harjoittelija B koki havainnointinsa pysyvän samalla tasolla. Mielenkiintoista vertailussa oli mielestämme se, että vaikka harjoittelija B ei kokenut havainnoivansa ympäristöään sen aktiivisemmin, ilmoitti hän kuitenkin havaitsevansa ympäristössään huomattavasti enemmän rikoksia kuin aiemmin. Voisiko tästä päätellä, että turvallisuusosalalla opittu havainnointi jatkuu normaaliina, mutta poliisityön tuoma koulutus ja laajempi tehtäväkenttä saa osaltaan poliisina toimivan havaitsemaan enemmän rikollisuutta verrattuna yksityisen turvallisuusalan työntekijään?

6.3.3 Ovatko muutokset normaaleja ja löytyykö niille selitystä psykologiasta?

Teoriaosuudessa otimme kattavasti esiin erilaisia aiheeseen liittyviä ilmiöitä, jotka kaikki ovat ihmisille luontaisia. Vaikka reaktiot ovatkin normaaleja, havaitsimme reaktioiden puuttumattomuuden tai

heikkoudenkin olevan luonnollista. Suuripiirteisissä käsitteissä työn alkamisen jälkeen tapahtuville reaktioille on kulttuurishokki, joka on luonnollinen yksilön sopeutuessa uuteen ympäristöön. Kuten teoriaosuudessa kerroimme, sopeutuminen on yksilöllistä ja toiset kokevat shokin voimakkaammin. Kaikille ei välttämättä tule shokkireaktion vaiheita ollenkaan ilmi, ja siksi tähän voimakkuuden vaihteluun yritimme löytää vastausta maailmankuvan ja sen muodostamisen rakenteista.

Jokainen hahmottaa maailmaa ja ympäristöään omien kokemustensa, taitojensa ja tietojensa kautta. Kaikkien maailmankuva eroaa toisistaan aina jollain tasolla, eikä yhtä ainuttakaan oikeaa tapaa voidakaan muotoilla. Samantapaiset reaktiot poliisin työn aloittamisen jälkeen on selitettävissä jollain yhtenevällä, mutta ei täysin samalla, ominaisuudella. Vaikka emme tutkimuksessamme pystyneet ottamaan tätä asiaa huomioon, voimme pohtia myös aikaisemman elämän ja siinä kerrytettyjen tietojen ja taitojen vaikuttavuutta uuteen ympäristöön sopeutumiseen. On väistämätöntä, että iäkkäämmät harjoittelijat ovat kokeneet vuosia, ellei jopa vuosikymmeniä, enemmän asioita elämässään kuin nuoret harjoittelijakollegat. Heillä on paljon ihmiskohtaamisia, he ovat nähneet erilaisia ympäristöjä ja oppineet omista reaktioistaan pidemmän matkansa varrelta. Toki ei voida jyrkästi väittää, että heillä on enemmän elämäkokemusta kuin nuorilla, mutta heillä on ollut mahdollisuus kartuttaa sitä.

Kun pilkoimme opinnäytetyömme aiheena olevaa ilmiötä pienempiin palasiin, löysimme psykologiasta selittäviä tekijöitä myös sille, jos harjoittelija alkaa näkemään ympärillään enemmän rikollisuutta. Vahvistusharhan teoria ja Neisserin havaintokehä selittävät tarkkaavaisuuden kohdentumista tiettyihin, tuttuihin ja ajatuksissa pyöriiviin asioihin. Nekin ovat liitettävissä kulttuurishokin vaiheisiin ja maailmankuvan muutokseen. Se, mikä saattaa aiheuttaa kulttuurishokissa hämmennystä tai jopa ahdistusta, on oppiminen. Opitaan, että maailmassa on myös tämä nurja puoli, jonka parissa työskentelemme. Aluksi koetaan, että se mullistaa koko oman elämän, mutta lopulta huomataan, että se onkin vain yksi näkökulma siihen, mikä oikeasti on suhteellisen pysyvää.

Työroolin omaksuminen on osa sosiaaliseen ympäristöön sopeutumista. Yksilön liittymisessä ryhmään tapahtuu sosiaalista kasvua ja sosiaalisen identiteetin muotoutumista. Sosiaalinen identiteetti rakentuu siihen yhteisöön, jossa työharjoittelu alkaa. Sopeutuminen yhteisöön vaatii jälleen uuden tilanteen hallitsemista ja siihen tottumista. Opittuaan hallitsemaan sosiaalista ympäristöään ja työnsä, työharjoittelija tottuu niihin ja kokee ne omikseen.

6.3.4 Mitkä ovat ammatinvalinnan hättävähäikutukset uusien ihmisten kohtaamisessa?

Ammatinvalinnasta on mahdollista keksiä monenlaisia hättävähäikutuksia, mutta keskitymme pohtimaan uusien ihmisten kohtaamisessa tapahtuvia ongelmia. Kuten kyselytutkimuksessamme tuli hyvin esiin: epäilykset, epäluottamus ja varautuneisuus saattavat nousta ensimmäisiksi reaktioiksi uusien ihmisten tavatessa. Poliisina toimimisen perusolemus pysyy helposti vapaa-ajallakin, joten

rentoon kanssakäymiseen vieraiden ihmisten kanssa voi olla vaikeaa ryhtyä. Edellä mainitut elementit mahdollistavat tien kyynistymiseen, jota voikin luonnehtia poliisin ammattitaudiksi (Kaunisto 2021). Tämänkin takia ilmiöt on hyvä tunnistaa, jotta asennoituminen ja rooli olisi helpompi vaihtaa työminästä pois työn kuormituksen vähentämiseksi.

Työn aloittamisen jälkeen mahdollisesti ilmenevä reaktio maailman pahuuteen saattaa vaikuttaa yksilön mielekkyyteen tavata uusia ihmisiä. Jos tällöin yrittää välttää uusia ihmiskontakteja, sosiaalisten verkostojen monimuotoisuus kärsii. Yksilö saattaa tavata vain oman ammattikuntansa edustajia ja keskustella heidän kanssaan pitkälti työasioista. Tämä kehä vahvistaa negatiivista vaikutusta. Sosiaalisten verkostojen harventuminen saattaa myös johtaa ongelmiin silloin, kun haluaisi jakaa mieltään painavia asioita. Jos ei ole sopivaa tuttavaa, jolle voisi avautua, tunteet saattavat kasautua ja johtaa suurempiin ongelmiin. Kyynistymisen ensiaskeleiden tunnistaminen ja niihin tarttuminen onkin siten hyvä hoitokeino. Laajat sosiaaliset verkostot ehkäisevät syrjäytymistä ja saavat ajatuksia pois työelämästä.

6.4 Kehitysehdotuksia

Aiheemme on herättänyt mielenkiintoa harjoittelussa olevissa opiskelijoissa sekä harjoittelun toteuttajissa. Mikäli tutkimus haluttaisiin toistaa onnistuneesti, ehdotamme tutkimuksen suorittamista osana Harjoittelu-opintojaksoa, sillä sen sisällyttämällä opintoihin taattaisiin kyselytutkimukseen vastaajien määrä. Harjoitteluun lähtevät opiskelijat tekisivät opintojakson suoritettavan osan tunnollisemmin kuin yksittäisen opinnäytetyön laatijaparin sähköpostiviestin sisältämän kyselyn. Toki mahdollisuus vastausten laadun kärsimiselle on suurempi vaatimalla opiskelijoita täyttämään kyselylomake, mutta riski lienee silti pienempi virhearvioille verrattuna pieneen otantaan.

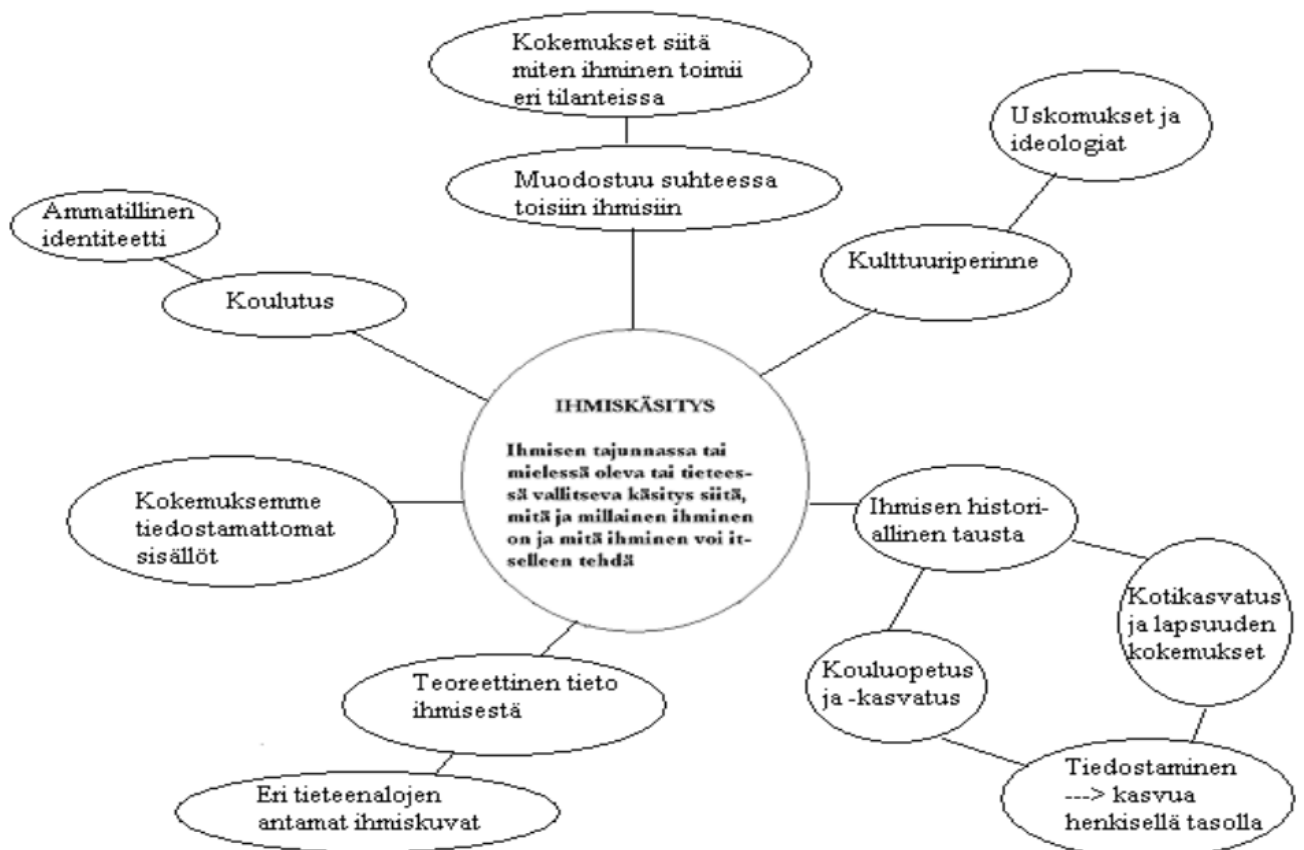
Kehitysideana kyselytutkimuksen suorittamiseen on myös kyselyjen aikavälin pidentäminen koko harjoittelun kestäväälle ajalle. Esimerkiksi viiden kuukauden välein suoritettava kysely kattaisi suuremmat muutokset koko harjoittelun ajalta, eikä vain harjoittelun alkupuolen ilmiöitä. Tällöin olisi kuitenkin hyvä teettää kysely myös hetki harjoittelun alkamisen jälkeen mahdollisen kulttuurishokki-ilmiön havaitsemiseksi. Pidemmän aikavälin tarkastelulla havaittaisiin luultavasti enemmän kehitystä tai heilahteluja suhtautumisessa. Lisäksi kyselyn teettäminen jo opiskelun ensimmäisillä jaksoilla voisi havainnollistaa poliisin ammattikorkeakoulututkinnon koulutuksen vaikutuksia yksilön asenteisiin.

Tiedostamalla, että kulttuurishokki on todennäköinen osa poliisiksi kasvamista, saatetaan pystyä välttämään radikaalimmat tunteet ja negatiiviset kokemukset uusista ihmisistä. Kun ymmärretään ilmiön johtuvan luonnollisesta sopeutumisprosessista tai yksilön tavoista reagoida uusiin tilanteisiin, voidaan negatiivisia tunnelatauksia käsitellä oikealla tavalla kohti produktiivista lopputulosta.

7 LOPUKSI

Huolimatta siitä, että olemme saaneet tutkimuksessamme sekä vapaa-ajallamme käymissämme keskusteluissa nousemaan esiin yksilöiden kokemuksia siviilihenkilöihin suhtautumisen muutok-
sista, ilmiö ei ole kaikille tuttu. Monet kollegat ovat ihmetelleet kokemuksiamme tai keskustelu-
amme sellaisen kanssa, joka jakaa harjoittelun aikana ilmenneet tuntemukset. Kaikki eivät koe sa-
moja tunteiden vaihteluita ja ajatuksia, ja siksi olisikin mielenkiintoista tietää juurisyitä ilmiölle, sekä
niitä yksilöiden eroavaisuuksia, jotka ilmentäisivät syy-yhteyttä muutoksille. Lisäksi moni keskuste-
luun liittynyt on havainnut itsessään muutokset vasta myöhemmin, eli itsetutkiskelulle voisi olla
hyvä antaa sijaa.

Olemme opinnäytetyössämme ja harjoittelun aikana pohtineet pitkälti ihmiskäsitystä ja omaa rea-
goimistamme siihen. Olemme oppineet maailmankuvan, aikaisempien kokemusten, nykyisten ko-
kemusten, työympäristön, kulttuurin ja muiden ihmisten vaikuttavan siihen, miten näemme ihmiset
ympäriämme. Ei voi sanoa, että suhtautuminen kanssaihmiisiin on vain yhden tai kahden tekijän
summa, vaan jokainen jäsentää maailmaa omin aistein ja kokemuksiin. Heikki Salomaan (2013)
diasarjasta löydetty ajatuskartta (Kuvio 2) ihmiskäsityksestä kiteyttää sanallisesti avaamamme tuo-
toksen yhteen kuvaan. Vaikka emme tieteellistä todistetta saanetkaan esimerkiksi yksilön taustan
vaikutuksesta suhtautumiseen, todettakoon, että sillä on mahdollisuus olla varteenotettava tekijä
ilmiön muodostumisessa.

Kuvio 2. Ajatuskartta ihmiskäsityksestä. (Salomaa, H. 2013).

LÄHTEET

Ahokas, M., Ferchen, M., Hankonen, N., Lautso, A., Pyysiäinen, J. 2008: Sosiaalipsykologia.. Lukion oppikirja. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki. ISBN: 978-951-0-33471-3.

Copenhaver, D. 2015: Echo-chambers and silos: Why they're dangerous and a constant impediment to progress. <https://medium.com/@dekecopenhaver/echo-chambers-and-silos-why-they-re-dangerous-and-a-constant-impediment-to-progress-732e4b29c5f1>. Luettu 10.10.2022

Enqvist, K. 2010: Tieteellinen maailmankuva - Kari Enqvistin alustus. Suomen Ekumeenisen Neuvoston seminaari Usko – Tiede – Ateismi. Helsingissä 24.9.2010. <https://www.ekumenia.fi/sen-toimii/opillinen-vuorovaikutus/usko-tiede-ateismi/tieteellinen-maailmankuva-kari-enqvist-tieteellinen-maailmankuva-kari-enqvistin-alustus/> Luettu 31.10.2022.

Evwaraye, A. 2015: Ei vain pahan poistamista vaan myös hyvän lisäämistä. Teoksessa: Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki 2020. Toimittanut Marko Vesterbacka PunaMusta Oy 2020.

Harju, M. 2012: Oppimisesta onnistumiseen perehdytyskansion avulla. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu, hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41411/Harju_Minna.pdf

Heikkilä, T. 2014: Kvantitatiivinen tutkimus. Diapaketti. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Honkonen, R. & Raivola, R. 1991. Siviilistä poliisiksi. Poliisiksi sosiaalistumisen tarkastelua. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteenlaitos. Tampere: Tampereen yliopisto. Jäljennepalvelu. Tutkimusraportti.

Kaunisto, J; Hyyti, J; Koskelainen, M; Nieminen, A, Poliisityön psykologia 2021. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere 2021. Grano Oy, Vaasa 2021. s. 359-

Kannisto, H. 2017: Virkamerkkin voima. Teoksessa: Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki 2020. Toimittanut Marko Vesterbacka. PunaMusta Oy 2020.

Levä, I. 2008: Kansallisvaltion teräsmiehestä valtakunnan sovittelijaksi: Poliisikulttuurin psykohistorialliset solmukohdat 1930-1997. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, humanistinen tiedekunta, historian laitos. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/182916/BH116_opt.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lahtinen, K. 2015: Turvallisuustoimijuus – kadettien ja poliisiopiskelijoiden käsityksiä ammatti-identiteetistä. Maanpuolustuskorkeakoulu, maasotalinja. Pro gradu -tutkielma.

Lonka, K. 2020. Oivaltava oppiminen. E-kirja. Otava. Julkaistu painettuna 2014, Otava.

Niiniluoto, I. 2005: Maailmankuva ja maailmankatsomus. Haastattelu. Toimittaja Hannu Reime.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2008/03/11/maailmankuva-ja-maailmankatsomus>

Nikki, N. Sosiaalisen identiteetin näkökulma. Luettu 28.10.2022. <https://blogs.helsinki.fi/eksegetii-kanmenetelmat/eksegeettisia-lahestymistapoja/sosiaalitieteiden-nakokulma/sosiaalisen-identiteetin-nakokulma/>

Piikkilä, M. & Rydenfelt, H. 2015: Luokkaretki-umpioon. Artikkel, luettavissa: <https://etiikka.fi/luokkaretki-umpioon/> Luettu 13.10.2022

Rongas, A. 2009. Havaitseminen [viitattu Harju, M. (2012) työssä 24.1.2012]. Kuvio 1. Saatavissa: <http://sites.google.com/site/rongasanne/2.havaitseminen>. Minna Harjun käyttämä lähde, ei enää saatavissa.

Salomaa, H. 2013. Ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen hoidossa -johdantoluento. Diasarja.
<http://heikkisalomaa.fi/wp-content/uploads/2010/10/Salomaa-291013-Johdantoluento.pdf>

Suomen Mielenterveys Ry:n nettisivu, Shokista uuteen alkuun. Luettu 9.11.2022 <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/shokista-uuteen-alkuun/>

Seppälä, S. 2021: Työkulttuuri ja kulttuurishokki – Kaakkois-Aasiassa työskennelleiden kokemuksia. Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, matkailualan tutkinto.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/510767/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6%20Sofia%20Sepp%c3%a4%c3%a4%20Haaga-Helia%20ammattikorkeakoulu.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Vehkoo, J. 2019: Valheenpaljastaja: Miksi uskomme valheisiin? Näin tunnistat psykologiset mekani-
nimit, joiden takia sinäkin lankeat väärään tietoon. Artikkel, luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/12/15/valheenpaljastaja-miksi-uskomme-valheisiin-nain-tunnistat-psykologiset> Luettu 31.10.2022

Wikström, S. 2022: Vahvistusharha terveysaiheisessa tiedonhankintakäyttäytymisessä: Kuvaileva kirjallisuuskatsaus, Kandidaatintutkielma, Tampereen yliopisto, Viestinnän monitieteinen kandidaattiohjelman, Informaatiotutkimus <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137805/Wikstr%c3%b6mSofia.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

LIITE 1

SAATESANAT:

Kysely on kolmiosainen, jonka tarkoituksena on selvittää poliisiopiskelijan maailmankuvan kehittymistä harjoittelujakson edetessä. Tutkimuksen tarkoituksena on levittää tietoisuutta poliisintyön vaikutuksesta työntekijöiden suhtautumiseen kansalaisia kohtaan.

Ensimmäinen kyselyosa teetetään ennen harjoittelun alkamista, toinen yhden kuukauden kuluttua harjoittelun alkamisesta ja viimeinen 3 kuukauden jälkeen harjoittelun alkamisesta. Virkasähköpostia käytetään kyselyn lähettämiseen kahdessa myöhemmässä kyselyssä. Kyselyn tulokset kootaan satunnaisjärjestykseen, jolloin ne eivät ole yksilöitävissä kyselyyn vastanneiden sähköposteihin.

Kaikki käsiteltävä tieto säilytetään suljetuilla työasemilla, sekä suljetulla ja suojatulla Google Forms -lomakkeella. Tietoja käsittelee vain tutkimusryhmä ja yksityiskohtaisia vastauksia esitellään opinäytetyössä anonymisti. Kaikki yksilöivä tieto käytetään vain kyselytutkimuksen laadun tarkkailuun, eivätkä ne ole yhdistettävissä muihin kysymyksiin.

Tutkimuksessa käytetään henkilötietoja (sähköposti) tutkimukseen osallistuvien tavoittamiseen myöhemmissä osissa.

Kyselyn lopussa on vapaa sana -osio, johon vastaaja voi halutessaan täsmentää kokemuksiaan.

TUTKIMUSKYSYMYKSET:

1. Millä paikkakunnalla olet työharjoittelussa?
2. Millaisesta elinympäristöstä olet kotoisin?
3. Ikä?
4. Sukupuoli:
Mies / Nainen / En halua sanoa
5. Oletko ollut mukana poliisia tukevissa organisaatioissa ennen opintoja (järkkärit, vartija, tulli, sosiaalitoimi...)
Kyllä / ei
6. Jos vastasit kyllä, niin kuinka kauan ja missä?
7. Miten luonnehtisit suhtautumistasi tuntemattomiin kansalaisiin?
8. Tutustutko mielelläsi uusiin ihmisiin?
En mielellään 1–7 Erittäin mielellään

9. Kerrotko uusille ihmisille mielelläsi itsestäsi?
En mielellään 1–7 Erittäin mielellään
10. Kerrotko mielelläsi uusille ihmisille ammatistasi?
En mielellään 1–7 Erittäin mielellään
11. Mihin kiinnität huomiota tavatessasi uusia tuttavuuksia (esim. luonteenpiirteet, ulkonäkö, olemus jne.)?
12. Mistä pidät ihmisen antamassa ensivaikutelmassa?
13. Mikä ihmisen antamassa ensivaikutelmassa saa sinut varuillesi, jos saa?
14. Kuinka paljon huomiota kiinnität kaduilla vastaantuleviin autoihin / ihmisiin?
En ollenkaan 1–7 Erittäin paljon
15. Kuinka mielelläsi ryhdyt auttamaan vieraita ihmisiä julkisilla paikoilla vapaa-aikana?
En mielellään 1–7 Erittäin mielellään
16. Luotatko yksityisiin myyjiin / ostajiin, kun teet ostoksia verkossa (esim. Tori.fi)?
En mielellään 1–7 Erittäin mielellään
17. Vapaa sana / terveiset tutkimusryhmälle:
18. Virkasähköposti tulevia kyselyitä varten: (kysytään vain ensimmäisessä kyselyssä)

Kyselyissä 2–3 lisäksi:

19. Koetko havaitsevasi enemmän rikoksia ympärilläsi kuin aiemmin?
En ollenkaan 1–7 Huomattavasti
20. Miten koet suhtautumisesi kansalaisiin muuttuneen harjoittelun aikana? (Kerro myös, jos et ole kokenut muutoksia)
21. Oletko havainnut kiinnostäväsi huomiota eri asioihin kuin aiemmin tavatessasi uusia ihmisiä? (luonteenpiirteet, ulkonäkö, olemus jne.)